

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

**Кваліфікаційна робота магістра на тему:
«ВІДТВОРЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ФРАНЦУЗЬКИХ АРТИКЛІВ ПРИ
ПЕРЕКЛАДІ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»**

Студентки групи МЗмлф 02-20
факультету романської філології та перекладу
заочна форма навчання
спеціальність **035 Філологія.**
спеціалізація **035.05 Романські мови та
літератури (переклад включно)**
Кім Ганни Вадимівни
Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Горбач Ірина Миколаївна

Допущено до захисту

«__» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н. Г.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ – 2021

**MINISTÈRE DE L'ÉDUCATION ET DES SCIENCES DE
L'UKRAINE
UNIVERSITÉ NATIONALE LINGUISTIQUE DE KYIV
Département de philologie romane et néogrecque et de traduction**

**Mémoire de master :
"REPRODUCTION DES VALEURS DES ARTICLES FRANÇAIS
LORS DE LA TRADUCTION DE DOCUMENTS OFFICIELS EN LANGUE
UKRAINIEN"**

Etudiante du groupe MZmlf 02-20

Faculté de philologie romane et de traduction

(formation à distance)

Filière: **035 Philologie**

Spécialisation: **035.05**

Langues et littératures romanes

(traduction incluse)

Kim Hanna Vadymivna

Sous la direction de:

Gorbach I.M.

Date de la soutenance :

"__" _____

Chef du département

_____ Filonenko N. H.

Échelle nationale _____

Note _____

Évaluation ECTS _____

KYIV - 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АРТИКЛІВ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ	
1.1. Артикль в ролі детермінатива, його визначення як граматичної категорії французької мови	7
1.2. Типологія французьких артиклів.....	12
1.3. Особливості вживання артиклів у французькій мові	21
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	31
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ АРТИКЛІВ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВІЙ ДОКУМЕНТАЦІЇ	
2.1. Офіційно-діловий стиль в мові та його граматичні особливості	33
2.2. Контекстуально-ситуативний прояв артиклю у французькій мові офіційно-ділового стилю.....	39
2.3. Функціонування артиклю в офіційно-діловому стилі французької мови	44
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	55
РОЗДІЛ 3 ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ АРТИКЛЯ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВІЙ ДОКУМЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	
3.1. Особливості перекладу офіційно-ділової документації в українській та французькій мовах	57
3.2. Засоби передачі артиклю в українській мові офіційно-ділової документації	64
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	71
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
RÉSUMÉ	85

ВСТУП

Артикли – це особливість романських, англосаксонських та інших мов, котрі зумовлюють певні труднощі не лише для людей, котрі вивчають дані мови, але й для професійних перекладачів. Артикли у французькій мові вимагають адаптацій у перекладі французького тексту українською мовою. Артикли є одним з найскладніших завдань у французькій мові, адже в українській мові він відсутній. Мова невпинно розвивається і хоча нові артикли не з'являються, але тенденції їх вживання оновлюються. Люди, які починають вивчати мову, часто задаються питанням, а чи потрібні вони взагалі. Про що свідчить, наприклад, відсутність артиклів на біг-бордах та в SMS-повідомленнях. Втім огляд наукової літератури, стосовно вживання артиклів у французькій мові свідчить про те, що в сучасних дослідженнях ця проблема висвітлена недостатньо. У науковій літературі, в якій аналізується проблема вживання артиклів, є або застарілою, або ж розглядає якесь окреме питання (роль артиклів у детермінації іменника чи поняття означеного артикля тощо).

Правила вживання артиклів – є одним з найскладніших завдань методики викладання іноземних мов, що викладається україномовним студентам. Лінгвісти, психолінгвісти та методисти відзначають, що вміння вживати артикль, є рівнем володіння носія мови.

Загальноприйнято, що основна причина даної проблеми полягає: по-перше, в абстрактності висловлюваних артиклем опозицій загальне/часткове, визначеність / невизначеність, частина / ціле. Дані значення, хоч і розглядаються більшістю дослідників як мовні універсалиї, представлені не в усіх мовах або значно відрізняються за своїми засобам вираження, що викликає проблеми при їх ідентифікації та співвіднесенні з тією або іншою формою артикля, що, відповідно, ускладнює переклад;

по-друге, іменник набуває значення узагальнення, визначеності чи

невизначеності, частини чи цілого у безпосередньому мовному і ситуаційному контексті, який потрібно вміти аналізувати з позиції культурологічних установок носія мови;

по-третє, складність вживання артикля полягає в тому, що мовець буде своє висловлювання відповідно до свого культурного контексту та лінгвістичних особливостей мовної картини світу.

Актуальність цього дослідження зумовлена зростанням ролі офіційно-ділової комунікації в економічній, політичній, громадській та адміністративній сферах життя та проблемами, які виникають в процесі перекладу документів офіційно-ділового стилю. Таким чином, актуальність визначається необхідністю дослідження особливостей відтворення значень артиклів у французькій мові та передача їх значень при перекладі документів офіційно-ділового стилю українською мовою.

Об'єктом дослідження є особливості значення французького артикля. Відповідно, предметом нашої розвідки є відтворення значень французьких артиклів при перекладі офіційно-ділової документації, **предметом нашої розвідки** ми визначаємо французькі артиклі на матеріалі офіційно-ділової документації: Appel à manifestation d'intérêt – Заклик до маніфестації інтересів, Appel à projets 2020 Fai'R l'engagement des jeunes en faveur de l'intégration des personnes réfugiées – Заклик до проектів 2020 Fai'R залучення молоді на користь інтеграції біженців, l'Acte de répartition départementale des immigrés en 2016 – Акт відомчого розподілу іммігрантів 2016 року.

Мета цієї роботи полягає в окресленні основних позицій та деталей значення французьких артиклей в офіційно-діловій лексиці, а також в з'ясуванні засобів передачі маркерів французького артикля української мови.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1. Розкрити особливості французького артикля;
2. Систематизувати накопичений наукою досвід стосовно проблеми артикля у французькій мові;
3. Охарактеризувати зіставний аспект досліджень французького артикля;

4. Зробити огляд функцій різних форм французького артикля;
5. Висвітлити лексичні, синтаксичні та морфологічні засоби передачі функцій французького артикля.

Встановлені цілі та завдання досягаються за допомогою використання наступних **методів дослідження**: методу лінгвістичного спостереження, дескриптивного методу, порівняльно-типологічного методу, методу кількісного аналізу, а також суцільної вибірки.

Новизна роботи:

1. Детально розглядається поняття артикля в контексті аналітичної та синтетичної мов.
2. Розглядаються різні точки зору на функції та значення артикля.
3. Проведено дослідження функцій всіх видів французьких артиклів з наведенням прикладів.
4. Розглядаються проблемні ситуації вживання та невживання артикля в офіційно-діловій лексиці.

Практична значимість роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в практичних заняттях з граматики французької мови і в спеціальних курсах з порівняльного вивчення української та французької мов.

Завдання даної магістерської роботи визначили структуру роботи, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загального висновку та переліку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АРТИКЛІВ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

1.1. Артикль в ролі детермінатива, його визначення як граматичної категорії французької мови

Одним з найважливіших і найбільш вивчених типів мовних категорій є граматичні категорії. Граматична категорія, за визначенням Л.І. Ілія, являє собою єдність форми і змісту, незважаючи на можливу асиметрію в їх відношенні [1, с.20], і встановлюється на основі принципу опозиції. Іменник як частина мови має певний набір граматичних категорій, які забезпечують його нормальне функціонування в реченні і відрізняють його від інших частин мови. Всі граматичні категорії іменника реалізуються одночасно в усіх варіантах його вживання. До граматичних категорій іменника входять рід, число і детермінація (визначеність / невизначеність) [1, с.21].

Морфологічні засоби вираження даних категорій в сучасній французькій мові значною мірою стерті, особливо в усному мовленні. Незважаючи на нерегулярність морфологічних ознак в загальній системі французької мови, значення роду і числа можуть виражатися в звуковій формі слова. Тому слід визнати, що рід і число відносяться в сучасній французькій мові до морфологічних категорій іменника [41, с.286]. Характерним для французької мови є переважання аналітичних способів вираження граматичних категорій [41, с. 287]. Граматичне значення іменника може бути виражено не тільки формою слова, наприклад: *danseur – danseuse, lecteur – lectrice, sot – sotté, berger – bergère*, а й синтагмою, частіше детермінативами: *la femme, le poisson, le bras, le concierge, la concierge*.

Детермінативи тотально залежні від іменника, точно відтворюють внутрішні, властиві іменнику значення. [27, с. 93]. Детермінативи являють собою службові слова, які знаходяться поряд з іменником у реченні і виражають загальні ознаки об'єкта: приналежність, кількість, рід і т.д. Р.Л.

Вагнер і Ж. Пішон не тільки виділили детермінанти, але розподілили їх на два класи: особливі і додаткові детермінанти [10, с.48].

Окрім присвійних і вказівних прикметників, до класу особливих детермінантів вони віднесли артиклі, а до класу допоміжних – числівники, питальні й окличні прикметники [10, с.49].

За словами Ш. Балі, детермінація у французькій мові одержала граматизовану та уніфіковану форму вираження в артиклях, які оформлюють іменник; артикль являє собою граматичну категорію, що виражається в іменній групі [2, с. 221]. Вперше питання про важливість артикля і його особливе становище в класифікації частин мови було поширено А. Міттераном [49, с. 127]. Сучасна французька мова, як і більшість аналітичних мов, має розгорнуту систему артиклей – граматичних показників категорії іменника. [43, с.66]. Відомо ще з історії розвитку французької мови, що означений артикль в романських мовах подібний до латинського індикативного займенника *ille (illy, illus)* або – у сардинському варіанті – *ipse (ipsus)* [31, с.89]. Проблема вибору форми артикля пов'язана із семантичним аспектом. Займенник *ille* вказував в класичній латині на предмет або особу, віддалені від мовців. Означений артикль, в свою чергу, вводить іменник, що позначає відомий предмет, найчастіше знаходиться в безпосередній близькості до співрозмовників. Розрізняють три різних види займенникової вказівки, з яких тільки одне могло бути взяте за основу для перетворення *ille* в артикль: [40, с.73]

1. на предмет або особу, що знаходяться в полі зору співрозмовників, або дейксису жесту;
2. на предмет або особу через відсилання до попереднього контексту, тобто вказівку на попередній зміст промови, або анафору;
3. на уявлення про особу чи предмет вже відомих співрозмовникам із загального фонду знань, пресупозиції, або дейксису уявлення.

Саме в функції дейксиса уявлення, тобто при вказівці на відомий, індивідуалізований предмет, вказівний займенник функціонально

наближається до означеного артикля [40, с.74]. Г. Гійом вказував на те, що локальне значення займенника *il* трансформується в значення віддаленості, тобто значення передування, уявлення про предмет самої реальності мови, тобто даному висловлюванню. Цим пояснюється походження означеного артикля французької мови з латинського займенника [40, с. 75]. Якщо в пізній латині форма означеного артикля була відсутня, то в старофранцузькій – означений артикль має спеціальні форми: *Li, Le, La, Li, Les*. У старофранцузькій мові означений артикль, крім форми жіночого роду, відмінювався на прикладі іменника. Тому вважають, що французька мова носить аналітичний характер, оскільки артикль – це змістовно насичена службова частина [2, с.12].

У сучасній французькій мові розрізняють означений артикль, який вказує на добре відомий об'єкт, що відрізняється від класу подібних об'єктів. М. Гревіс дає таке визначення: “означений артикль – це такий артикль, який ставиться перед іменником, взятий в повному означеному сенсі”, він індивідуалізує даний предмет і називає його “відомим артиклем” або “*article connu*” [50, с.99]. Ж. Гугнейм, називаючи означений артикль морфемою популярності”, має на увазі популярність предмета для слухача або читача [48, с. 63]. Ж. Дамурет та Е. Пішон також назвали *le, la, les* “відомими артиклями” або “*articles notoire*”, оскільки вони супроводжують іменники, які позначають вже відому інформацію [30, с. 174]. Іменник з означеним артиклем показує повну ступінь інформованості і наближається за своїм семантичним характером до іменника. Французький вчений В. Г. Гак називає цей іменник, що володіє даною функцією, “мовним іменником” [7, с.111]. Українським еквівалентом означеного артикля в зазначеній функції може означати “той”, “той самий” (про який раніше говорилося).

Наприклад: *Vous êtes le docteur?* – Ви той самий доктор?

У даній ситуації доктор є єдиним у своєму роді, отже, відомим обом співрозмовникам, тому абсолютно зрозуміле вживання саме означеного артикля. Означений артикль володіє самореалізуючою функцією віднесення

предмета до дійсності поза текстом і анафоричною функцією в тексті, а неозначений артикль вказує на деякий нерозділений об'єкт – як представник класу подібних об'єктів, а неозначений артикль поширюється на незафіксоване використання назви [1, с.78]. Граматичне значення, яке внутрішньо притаманне іменнику, матеріалізується за допомогою артикля і виражається його різними видами. Основним питанням вивчення і розуміння функціонування граматичного механізму артикля є питання про його граматичні категорії. Наприклад, Р.Л. Вагнер і Ж. Пеншон, виділяють чотири основних граматичних категорії артикля: [47, с.91]

1. категорія роду;
2. категорія числа;
3. категорія визначеності;
4. категорія об'єктності.

Шарль Баллі важав, артикль граматичним актуалізатором в мовленні. Відповідно до його теорії, в аналітичних мовах слова при пересуванні з “мови” в “мову” завжди наділяються тими чи іншими актуалізаторами [12, с.12]. Таким чином, слово без того чи іншого актуалізатора існує лише в абстракції; в мовному потоці, в спілкуванні людей, слова завжди супроводжуються певними актуалізаторами. Так, слово *arbre* “дерево” в мові виступає то як *l'arbre* (артикль *le* актуалізує іменник *arbre*), то як *un grand arbre* (актуалізаторами є неозначений артикль *un* і прикметник *grand*).

Артиль є граматичним елементом, який виступає в мові в якості службового слова, виражає рід, число і особливу категорію детермінації (визначеність / невизначеність). У французькій мові категорія детермінації є граматичною характеристикою іменника і виражається протиставленням артиклів, що регулярно супроводжують іменник; вибір того чи іншого артикля обумовлений особливостями осмислення ситуації мовцем і визначається їм.

На думку Е. Курілович, артикль являє собою зв'язну форму, що має місце між словами і неавтономними морфемами слів, не розглядаючи його в традиційній класифікації частин мови, разом зі сполучниками, частками і

прийменниками [44, с.15]. І. І. Мещанінов вважав артиклі службовими частками, що мають власне синтаксичне значення [45, с.9]. На думку автора, артикль в ході розвитку аналітичних тенденцій в мові став простим представником родової приналежності іменника. Він піддається разом з іменником відмінюванню. Тому, на думку вченого, артиклі не тільки не можуть бути віднесені до самостійної частини мови, а й не можуть бути включені до складу будь-якої іншої частини мови. [45, с.57] Хоча І. І. Мещанінов і згадував про те, що неозначений і означений артиклі зберігають властивість детермінувати іменник, дана позиція не враховує всіх функцій, здійснюваних артиклем в реченні і не розкриває всієї багатогранності взаємовідносин артикля з іменником. В теорії службових слів значення їх дуже велике. Протилежної думки в даному питанні дотримувався інший вітчизняний лінгвіст О. П. Суник, який вважав, що службові слова утворюють свої особливі частини мови, що входять в загальну систему тієї чи іншої мови [46, с.129]. Артиклі не відображають відносин між членами речення і не створюють синтаксичних форм у мові, але вони є типовими граматичними поведирями до значимих слів. Отже, артикль являє собою винятково складне явище в граматиці французької мови, що є умовною назвою показника детермінації, однією з найбільш складних і своєрідних граматичних категорій іменника.

Категорія детермінації, тобто сприйняття об'єкта (явища) як щось визначене чи невизначене є універсальною властивістю людського мислення; що до його мовного вираження, то воно не є ідентичним в мовах. Щодо української мови, поняття означеності /неозначеності передаються лексичними (наприклад, займенниками), граматичними (в основному, порядок слів) і просодичними (мелодика, наголос) засобами, при цьому їх використання не є регулярним та обов'язковим; як граматичної категорії, детермінації в українській мові не існує.

На відміну від української мови, французька має аналітичний характер. Таким чином, у французькій мові є артиклі, а в українській мові, відповідно, їх немає, оскільки вона синтетична.

1.2. Типологія французьких артиклів

Сучасна французька мова має два загальних типи артиклів: означений та неозначений. Також існують частковий та нульовий арктиклі. Їх розмежування продемонстровано в таблиці нижче [13, с.119].

Таблиця 1.1

Форми артикля	Чоловічий рід	Жіночий рід	Множина
Означений	le	la	les
Неозначений	un	une	des
Частковий	du	de la	–

У французькій мові існує три форми означеного артикля, а саме: **Le, La** та **Les**. Існує також форма однини (скорочена) **l'**, яка використовується перед словами, що починаються з голосної або **h** німої. Число та рід іменника впливають на вид артикля, який слід використати. Таким чином :

Le використовується з визначеними іменниками чоловічого роду, даний артикль вживається лише в однині: **le garçon, le train** тощо.

La використовується з визначеними іменниками жіночого роду однини: **la chance, la facture**.

Les вживається з визначеними іменниками множини, будь-якого роду: **les marques, les fils**.

L' використовується в однині перед іменниками, що починаються з голосними, незалежно від роду іменника, наприклад: *L'enfant, l'ami, l'amie, l'université, l'option, l'iris* тощо [13, с.128] .

Іменник з означеним артиклем виражає конкретний предмет (особу), який добре відомий співрозмовнику у ситуації, коли про цей предмет згадуємо вдруге чи втретє [2, с. 38]. Таким чином, означений артикль відображає відому інформацію в контексті.

Іменник визначає:

1) Контекст, у якому цей предмет або особа згадувалася раніше: *Au coin de la rue j'ai vu un homme. L'homme semblait attendre quelqu'un* – На розі вулиці я побачив якусь людину. Здавалося, що ця людина когось чекає .

2) Ситуацію, де цей предмет визначається не новим та цілком конкретним: *N'as-tu pas oublié les clés?* –Ти не забув ключі? Мова йде про ключі його власності. Або ж: *Il vous faudra attendre. Le directeur est occupé* – Вам доведеться почекати. Директор зайнятий (директор, який вам потрібний).

3) Означений артикль вживають, якщо наявні уточнюючі слова у реченні: *C'est un livre. C'est le livre de mon ami* – Це (якась) книга. Це книга мого друга.

4) Означений артикль вживають з іменниками, що вказують на предмети, які є унікальними у своєму роді (*soleil, lune, ciel, terre* тощо): *Au printemps le ciel est bleu, le soleil brille* – Навесні небо блакитне, світить сонце.

5) Прикметники найвищого ступеня порівняння завжди вживаються з означеним артиклем: *l'option le plus important, la plus belle fille dans la classe.* – найважливіша функція, найгарніша дівчина в класі.

6) Означений артикль вживається з іменником, котрий передає значення повторної дії, що визначає доповнення при дієслові і має дієслівний префікс *re-*: *Vous devez refaire le travail* – Ви повинні переробити роботу (ту ж саму, яку ви зробили погано). [2, с.15]

7) У таких дієслівних сполученнях, як *avoir mal à a tête, baisser les yeux, tourner la tête, hausser les épaules, montrer du doigt* – мати головний біль, опускати очі, крутити головою, підіймати плечима, тикати пальцем, означений артикль вживається з іменниками, що позначають частини тіла. Але у випадку, якщо іменник супроводжується визначенням, що його характеризує, то потрібно вжити присвійний прикметник: *Elle a baissé ses yeux* – Вона опустила очі [3, с.16].

В комбінаціях, які відображають дію над собою, типу “ витирати руки”, “вимити голову”, “почистити зуби”, “зламати ногу” використовують зворотні дієслова і доповнюють іменник артиклем. Він хоче витерти руки – *Il veut s'essuyer les mains*, він повинен почистити зуби – *Il doit se brosser les dents* – у цих випадках означений артикль висловлює важливість приналежності і замінює присвійні прикметники.

Злитий артикль утворюється способом злиття означеного артикля *le* та *les* та прийменників *de* і *à*, що стоять перед ним (*article contracté*):

de + le = du

Le livre du professeur – книга вчителя

à + le = au

Je parle au directeur – я говорю з директором

de + les = des

Les cahiers des élèves – зошити учнів

à + les = aux

Je téléphone aux parents – я дзвоню до батьків

Але:

Le livre de la maîtresse – книга вчительки

Je vais à la gare – я йду на вокзал

Le cahier de l'ami de Pierre – цей зошит друга П'єра

Je vais à l'école – я йду до школи

Неозначний артикль (*L'article indéfini*) використовують тільки з іменниками в однині. Він позначає предмет, який вперше згадується у розмові. Іменник

разом з неозначеним артиклем відображає один з елементів (або об'єктів), що належать до цього класу [3, с. 19]: *Un homme est là qui vous attend* – Там на вас чекає якийсь чоловік.

У французькій мові існує три форми неозначеного артикля: *Un, une* і *des*.

- *Un* використовується з сингулярними іменниками чоловічого роду: *Un garçon, un train, un probleme, un président, un ami* тощо.
- *Une* використовується з іменниками жіночого роду: *une coquillage* – ракушка
- *Des* використовується з іменниками множини, незалежно від роду іменника: *des chambres* – кімнати
- Партитивні форми артикля використовуються в однині з незлічуваними предметами, наприклад рідинами: *Du café* – кава, *de la bière* – пиво, *de l'eau* – вода [4, с. 43].

Для класифікації об'єкта служить неозначений артикль. У цьому сенсі він зазвичай використовується з оборотами *c'est...* і *ce sont...*: *Est-ce un stylo? – Oui, c'est un stylo. – Non, ce n'est pas un stylo, c'est un crayon* – Це ручка? – Так, це ручка. – Ні, це не ручка, це олівець.

Якщо іменник визначений іншим іменником, що вказує на приналежність, перед ним ставиться означний артикль: *C'est le crayon de Marie. Ce n'est pas le crayon de Marie, c'est le crayon de Pierre*. – Це олівець Марі. Це олівець не Марі, це олівець П'єра.

Для введення в мову нового, невідомого для даної ситуації предмета служить неозначений артикль: *Non loin de l'entrée j'ai aperçu un taxi* – Недалеко від входу я помітив таксі (в даній ситуації таксі – новий предмет). У значенні місцезнаходження предмета або його існування неозначений артикль часто вживається після дієслова *avoir*, а також після безособових конструкцій *il y a, il existe* тощо: *Il a un père (une mère, des frères, des disques français)* – Це батько (мати, брати, французькі диски). [14, с. 40]

Неозначний артикль служить також має функцію охарактеризування назви, виділяючи різні особливості суб'єкта. У цих випадках іменник

супроводжується, як правило, прикметниковим або прийменниковим іменником без артикля, який виконує ту ж функцію: *J'ai vu ce film. C'est un film magnifique* – Я бачив цей фільм. Це чудовий фільм. З цим значенням неозначний артикль часто вживається в окличних реченнях: *Tu a un appétit!* – Ну й апетит в тебе!, *Ça a pris des proportions!* – Це прийняло такі розміри! [4, с. 33].

Частковий артикль (*article partitif*) або ж партитивний артикль є однією із форм неозначеного артикля. Бо обидва ці артикля подібні за якостями. Неозначений артикль вказує на невизначеність обчислювальних іменників, а партитивний – на невизначеність необчислювальних іменників. Наступний приклад дає змогу порівняти використання двох форм артикля: *Ils sont venus avec des gâteaux, du champagne* – Вони прийшли з тістечками, і з шампанським. [14, с.28]. Розходження форм: *du, de la, de l'* – як злитий артикль і *du, de la, de l'* – як сполучення прийменника *de* з означним артиклем.

Так, з 4-х сполучень:

1. *Je mange du pain* – Я їм хліб
2. *Je parle du voyage (parler de qch)* – Я розповідаю про подорож
3. *La maison du voisin (de– прийменник, що має функцію приналежності)* – Сусідський будинок
4. *Il vient du Canada. (venir de – приїхати з)* – Він повернувся з Канади

Таким чином, можна зробити висновок, що тільки перший приклад містить в собі частковий артикль.

Можна порівняти: *La cuisinière est contente de la soupe (de+la)* – Куховарка задоволена супом. *Elle mange de la soupe* (частковий артикль) – Вона їсть суп. Частковий артикль вживається:

1. З іменниками, що позначають назву речовини, вказуючи на невизначену кількість даної речовини: *Je voudrais du lait et du pain* – Мені хотілося б хліба і молока.

2. Перед іменниками, що позначають абстрактні поняття, вказуючи, що дане поняття взяте не в повному його обсязі, і мова йде про конкретний прояв такого загального поняття: *Ce garçon est doué. Il a du talent* – Цей хлопчик здатний. У нього є талант [5, с. 34].

Якщо обчислювальний іменник позначає абстрактне поняття в узагальненому значенні, тоді він вживається з означеним артиклем. Наведемо приклади, які дають можливість прояснити вживання артикля: *J'ai acheté du fromage, le fromage est bon* – Я купив сиру, він смачний, *Cet homme a de la patience* – У цієї людини є терпіння, *J'admire la patience de cet homme* – Я захоплююся терпінням цієї людини. Після дієслів типу *aimer* (любити), *préférer* (віддавати перевагу), тобто дієслів, що виражають почуття, вживається означений артикль, тому що ці дієслова передають узагальнене значення [2, с. 76].

Наприклад : *Vendre, acheter du pain, de la viande, du thé, du café, etc. Aimer le pain, la viande, le thé, le café, manger, divndre, préférer.*

У випадку характеристики з погляду інших ознак іменники вживаються з неозначеним артиклем: *Cet homme a une patience exceptionnelle* – У цієї людини виняткове терпіння.

Якщо іменник позначає частину чи порцію необчислювального предмета чи окремий предмет з речовини, то він переходить у розряд обчислювальних, і перед ним вживається неозначений артикль: *un sucre* – шматок цукру, *des vins* – сорт вин, *un pain* – булочка, буханець хліба. *J'ai commandé un fromage et un café* – Я замовив порцію сиру і чашку кави.

В результаті численних досліджень науковці прийшли до висновку, що партитивний артикль вказуватиме на неозначену кількість перед іменниками, які позначають матеріал, речовину, рідину тощо. Що ж стосується іменників, які називають абстрактні поняття, то партитивний артикль означатиме невизначений ступінь якості. Втім, такі особливості функціонування партитивного артикля призводять до появи у французькій мові ряду омофонів, що пояснюється можливістю необчислюваних іменників переходити в

обчислювані з вживанням неозначеного артикля *un/une*. Розглянемо далі кілька прикладів вживання неозначеного та партитивного артиклів. [14, с. 24]

З неозначеним артиклем можна перекласти українською як:

Un pain – хлібина

Un fromage – головка сиру

Un café – кава

Un boeuf – бик, як тварина

Un veau – теля, як тварина

Un mouton – баран, як тварина

З партитивним (частковим) артиклем іменники набувають відтінка частковості :

Du pain – хліб (кусочок хліба)

Du fromage – сир (кусочок сиру)

Du café – кава (порція кави)

Du boeuf – яловичина, як м'ясний продукт

Du veau – телятина, як м'ясний продукт

Du mouton – баранина, як м'ясний продукт

Як зазначає Марцелєва М.Н., [15, с.20] співвідносність часткового артикля з неозначеним ступенем якості дає можливість стилістичного використання артикля в нетипових для нього умовах перед власними та загальними іменами (відомих людей), щоб вказати на риси якісної подібності. Наприклад:

Il y a en lui du grand homme et de l'enfant [39, с. 76] – В ньому живе і доросла людина, і дитина (переклад наш – Г. К.)

Il y a du Maupassant dans cette nouvelle, du Raphaël dans ce tableau
[39, с. 76] – Є Мопассан у цій новелі, Рафаель – у цій картині(переклад наш – Г. К.)

Коли описують явища природи за допомогою безособових конструкцій з дієсловами *faire* та *avoir*, то вживають частковий артикль.

Наприклад: *Il fait du vent. Il fait du brouillard ce matin* [39, с. 78] – Дує вітер. Туманно (переклад наш – Г. К.).

Існують конструкції з дієсловом *faire*, які позначають заняття або діяльність людини. Наприклад:

faire du cinéma – знімати кіно

faire du cheval – займатись верховою їздою

faire du shopping – робити покупки

Нульовий артикль – це тип відсутності артикля, який має граматичне значення. Його основними випадками вживання є:

- Коли один іменник слугує для характеристики іншого;

Наприклад: *une odeur de soufre; une valeur de nom* – запах сірки; значення імені

- Коли нульовий артикль присутній в прислівникових висловлюваннях;
Наприклад: *garder avec soin (soigneusement)* – належно доглядати

- Коли іменник з нульовим артиклем є частиною дієслівного словосполучення;

Наприклад: *prendre place (s'asseoir)* – зайняти місце (присісти), *perdre contenance (se décontenancer)* – збентежитися

- Коли два слова є еквівалентами простого дієслова. Дуже часто ці словосполучення означені прислівником *très*, який характеризує прикметник або іменник, взятий у значенні прикметника.

Наприклад: *j'ai très faim* – я дуже зголоднів, *j'ai très soif* – я дуже хочу пити

- У словосполученнях, в яких іменник з нульовим артиклем вказують на наявність артикля. Ці словосполучення одночасно виражають як процес мовлення, так і предмет дискусії;

Наприклад: *parler chiffons* – казати несінітниці, *parler raison* – міркувати здраво

- Нульовий артикль вживається у сталих виразах, де значення іменника і дієслова об'єднані,

Наприклад: *prendre eau* – промокнути. *Prendre l'eau minérale* – взяти мінеральної води (наприклад, в магазині). В цих словосполученнях іменник має різні функції.

М.А. Цирлін [9, с. 16] в своїй роботі зазначає, що не завжди відсутність артикля є ознакою нульового артикля. Варто зазначити, що активно діє декілька особливих правил невживання та опускання артикля:

В деяких усталених виразах часто зустрічається відсутність артикля:

1) у фразеологічних виразах: *demander à cor et à cri, prendre feu* – вимагати будь-якою ціною; розсердитись;

2) в приказках та прислів'ях: *s'accorder comme chien et chat; acheter chat en poche* – жити як кішка з собакою; купити kota в мішку;

3) в деяких компаративних зворотах, що увійшли у вживання нещодавно: *blanc comme neige, blanc comme linge* [14, с. 26] – білий як сніг; білий як полотно (переклад наш – Г. К.);

4) у виразах, закріплених у традиційному вживанні: *le rat des champs; les travaux de terrassement* – польова миша, земляні роботи (переклад наш – Г. К.);

– Артикль не вживається перед іменником, який виконує функції метамови : *Je connais mal l'anglais, c'est pourquoi j'ai dit bonbon en français* – Я погано розмовляю англійською, тому я кажу слово “цукерки” французькою або звертання: *Serveur, encore du vin!* [14, с. 23] – Офіціант, ще вина! (переклад наш – Г. К.);

– Артикль не вживають перед власними іменами: *Jacques, François* та назвами міст: *Paris, Kiev*, що пояснюється лексичними особливостями іменників;

– Артикль не вживається, якщо є наявні інші детермінативи: *C'est sa sœur* – Це її сестра.

Опускання артикля має місце в таких випадках [7, с.184]:

– при перерахуванні предметів з певною стилістичною метою, задля прискорення темпу мовлення, додавання динаміки і т.д: *achetez crayon, trousse, cahier et stylo!* – Купіть олівець, пенал, зошит та ручку!

– артикль може опускатись в називних (номінативних реченнях), це можуть бути якісь емоційні вигуки чи зауваження: *remarquable jour!* – знаковий день!, або театральні ремарки: *domaine de la famille Ranevsky* – Родовий маєток Раневських, або різні об'яви чи написи: *vente en gros!* – оптовий продаж

– артикль зазвичай не вживається в SMS-повідомленнях, повідомленнях електронної пошти, якщо це неформальне листування: *fute cool* – круті штани

1.3. Особливості вживання артиклів у французькій мові

У всіх романських мовах є особливе службове слово, яке виражає категорію означеності або неозначеності іменника в реченні, артикль, якого не було в латині [52, с.12–17]. Він бере на себе різноманітні функції в реченні. По-перше, артикль є основним засобом вираження категорій роду та числа іменника. По-друге, артикль несе в собі особливе семантичне навантаження.

Таблиця 1.2 [13, с.18–20]

Форми арт.	Іспанська		Португальська		Італійська		Французька	
	Одн. Ч./Ж.р.	Мн. Ч./Ж.р.	Одн. Ч./Ж.р.	Мн. Ч./Ж.р.	Одн. Ч./Ж.р.	Мн. Ч./Ж.р.	Одн. Ч.р./Ж.р.	Мн. Ч.р./Ж.р.
Озн.	el/la	los/las	o/a	os/as	il,lo,l`/ la, l`	i,gli,gl`/ le, l`	le,l`/la,l`	les/les
Неозн.	un/una	unos/nas	um/uma	uns/umas	un,uno/ una,un`	- / -	un/une	des/des

Таблиця 1.3 [53, с. 6-12; 54 с. 24-30; 55, с. 41-58; 56, с. 5-8; 57, с. 7-9; 58, с. 5-7; 59, с. 4-5; 60, р. 2-5] .

Чол.р. озн.артикля	Ісп.	Португал.	Італ.	Франц.
Місяці	+	+	+	+
Дні тижня	-	-	+	+
Пори року	-	-	-	+
Частини світу	+	+	+	+
Мови	+	+	+	+
Дерева	+	+	+	+
Метали	+	+	+	+
Хім. речовини	+	+	+	+
Транспортні засоби	+	+	+	+
Жін.р. озн.артикля				
Держави, міста, материки, острови	-	+	+	+
Ріки, озера	-	-	-	+
Науки	+	+	+	+

Проаналізувавши таблицю 1.3 ми змогли дійти висновку, що французький артикль є найвживанішим серед романських мов.

Функції артикля поділяються на семантичні та структурні.

До семантичних функцій відносяться, наприклад, вираження артиклем:

- визначеності / невизначеності (le / un; les / des)
- тотальності / частковості (le / du; les / des)
- дискретності / недискретності (un / du)

До структурних функцій французької мови відноситься актуалізація за допомогою артиклей категорії роду (le / la; un / une) і числа (le / les; un / des), які в більшості випадків не мають в сучасній французькій мові (щонайменше,

в її усному варіанті) інших формальних засобів вираження на рівні іменної групи [2, с.7 – 9].

До семантичних функцій артикля слід віднести його різні стилістичні функції, наприклад, “емфатичну” функцію артикля *un* в реченні *Il est d'une bonté* – Він відрізняється особливою добротою, де невизначений артикль, згідно з визначенням В. Г. Гака, вказує на те, що іменник має бути охарактеризованим за допомогою цього артикля, але від “надлишку почуттів” потрібне визначення не приходиться на розум [7, с.10]. Безумовно, подібна функція легко може бути виведена з властивого значення невизначеності артикля *un*, проте навряд чи подібний стилістичний ефект слід розглядати як частину категоріального значення цього артикля.

Означений артикль – артикль, що вказує на предмет, позначається іменником, сприймається як відомий, конкретний предмет і виділяється з класу однорідних з ним предметів: *Le livre que je viens de lire* – Книга, яку я щойно дочитав .

Неозначений артикль з узагальнюючим значенням вживається у висловлюваннях з модальним відтінком (що виражають побажання, можливість). В українській мові ці відтінки передаються, перекладом – справжній, гарний: *Un étudiant doit travailler régulièrement* – Гарний студент повинен працювати регулярно .

Артикль партитивний – артикль, що вказує на предмет, що позначається іменником та виражається не в повному своєму обсязі, а лише у вигляді певної міри: *donnez-moi du pain*; – дайте мені (трішки) хліба.

У формуванні партитивного артикля бере участь частка *de*, яка у французькій мові може бути: 1) прийменником, 2) інвертором екстенсії, 3) артиклем.

Іменник можна охарактеризувати з двох сторін, якісної чи кількісної, тому і категорія детермінації, що виражається французьким артиклем, має два аспекти: якісний і кількісний [7, с. 33].

1. Якісна детермінація (означеність/неозначеність) стосується

іменників, що піддаються лічбі і виражається опозицією артиклів *le/un*.

2. Кількісна детермінація – її ядром є значення тотальності, партитивності (частковості) – властива іменникам, що не піддаються лічбі і означають речовину, і виражається протиставленням артиклів *le/du*.

Інші іменники, що не піддаються лічбі – конкретні, одиничні, абстрактні й одиничні власні – детерміновані самим своїм значенням і вживаються з означеним артиклем чи без нього (*le soleil, la beauté, la France, Paris*). Неозначений артикль *des* виражає одночасно і якісну, і кількісну невизначеність: *des pommes* може значити і “якісь яблука”, і “декілька яблук”.

Для вираження значень французьких артиклів у їхній первинній функції в українській мові використовують такі засоби як порядок слів та визначеність при іменнику. Визначеність в українській мові виражається препозицією підмета, невизначеність – його постпозицією стосовно дієслова: [3, с.28]

S + le + V (Substantif+le+Verbe) S + V : *Les filles les regardaient venir du coin de l'oeil.* – Дівчата скося поглядали на них

S + un + V (Substantif+un+Verbe) V + S : *Un pecheur, assis sur le quai jouait de l'harmonica* – На набережній сидів рибалка і грав на губній гармошці

Ця відповідність порушується в двох випадках:

1. якщо в українському тексті іменник супроводжується неозначеним займенником чи означенням, що вказує на незвичайність суб'єкта

фр. S + un + V = укр. S + V

Наприклад: *A côté un petit homme replet lavait à seaux sa voiture* – Тут же неподалік низенький повненький чоловічок мив свою машину.

2. Якщо речення описує подію нерозчленовано, виступаючи як монорема

фр. S+le + V = укр. V + S

Наприклад: *Le jour maussade se levait* – починався похмурий день

Значення означеності в українській мові виражається вказівними займенниками, що вказують на предмети та їх ознаки займенниками: цей, той, свій, всі (ці); прикметниками: даний, дійсний. Значення невизначеності

виражається неозначеними займенниками: якийсь, який-небудь та інші, що вживаються для вказівки на невідомі, неозначені предмети, їх ознаки, якості; числівником: один (з); прикметниками: невідомий; і навпаки, означений, особливий, цілий.

Українському відповідному (“нульовому”) означенню у французькому тексті можуть відповідати артиклі *le* і *un*, у загальній формі вказуючи на означеність чи неозначеність; у свою чергу цим загальним означенням в українському тексті можуть відповідати означення більш конкретного значення:

Dès la première minute une idée atroce avait bien passé au travers de sa tête malade... Mais l'idée était restée fuyante [61, с. 364] – З першої хвилини в його хворій голові пройшла жахлива ідея ... Але ця ідея залишилася невловимою; *Maintenant l'étudiant est devenu un vieil et célèbre écrivain* – Тепер той студент – старий і знаменитий письменник (переклад наш – Г. К.).

В українських перекладах значення неозначеності передається постпозицією підмета, присвійний чи вказівний займенник передають, в свою чергу, значення означеності. Так елементи різних рівнів (синтаксис, лексика) використовуються для вираження значень, переданих французькими службовими словами: *Cette norme d'appréciation permet ainsi d'étalonner l'éthique individuelle ou celle d'une organisation à partir de laquelle on prononce des jugements dichotomisant* – Цей стандарт оцінки дає можливість калібрувати індивідуальну етику чи етику організації, з якої робляться варіативні судження (переклад наш – Г. К.).

Такі українські неозначені детермінативи як *un*, якийсь та інші передають такі відтінки, що без детермінації виражаються французьким неозначеним артиклем *un*. Таким чином. прикметник який-небудь, вживається при можливості вибору, якийсь – виражає невизначеність при виборі, здійсненому в минулому часі: *Il a pris un livre* – він взяв якусь книгу. Але: *il a voulu prendre un livre* – він захотів взяти яку-небудь книгу

Числівник і прикметник – один, якийсь вживаються у випадку зрозумілості об'єкта для мовця і неясності для слухача.

3. Транспозиція

Невизначеність в українських фразах виражається неозначеними прислівниками, такими як: *якось, десь, як-небудь*, що функціонально відповідають неозначеним артиклям. Наприклад: *Une nuit, ils furent réveillés par le bruit d'un cheval* [23, с. 72] – *Якось* уночі їх розбудив тупіт коня (переклад наш – Г. К.).

В якості генералізації вживається означений артикль. Він підкреслює узагальнений характер, що в українській мові нерідко виражається займенниками *всякий, весь* та ін. [8, с. 17]. Наприклад: *L'homme est mortel (Pythagore)* – *Всяка людина смертна* (Піфагор).

Неозначений артикль з узагальненим значенням вживається у висловленнях з модальним відтінком (побажання, можливість), де передбачається опущення визначень типу “справжній”, “гарний” та інше. В українській мові ці відтінки передаються відновленням таких визначень: *Un étudiant doit travailler régulièrement* [23, с. 72] – *Справжній (гарний) студент повинен працювати систематично* (переклад наш – Г. К.).

Таблиця 1.4 [13, с. 7]

Мовні засоби	Означений артикль	Неозначений артикль
Займенники Числівники	цей той (самий) свій, цей всі (ці) оба, три, кожний	один, один із... якийсь будь-який який-небудь деякий такий (як, що)
Прикметники	даний	невідомий, непевний цілий
Форми транспозиції		щось, чийсь, десь, де-небудь, хто-небудь, коли-небудь і т.п.

Вторинні семантичні функції артиклей виявляються при їхньому сполученні з іменниками, які не піддаються лічбі. При сполученні з абстрактними іменниками якості і стану, означений та неозначений артиклі виражають повноту чи неповноту прояву даного стану, якості. Ці відтінки в українській мові у разі потреби виражаються означеннями: весь, щось, якийсь та інші, наприклад:

L'imminence du cataclysme... l'aidait sans doute à accepter d'un coeur serein l'insolite de ce tête-a-tête [23, с. 77] – Неминучість катастрофи звичайно допомогла йому зі спокійним серцем сприйняти всю незвичайність цього побачення (переклад наш – Г. К.).

Неозначений займенник – прикметник часто супроводжує український абстрактний іменник, що має при собі специфічне означення:

Un attrait inquiet – якась неспокійна, притягальна сила; *un frénésie puérile* [23, с. 74] – якесь дитяче буйство (переклад наш – Г. К.).

Дієслова, що являють собою транспортованість, артиклі *des* і *les* позначають множинність суб'єктів дії або неодноразовість самих дій; артикль *un* показує або неозначеність одиничного суб'єкта: *Un rire se fit entendre* – пролунав чийсь сміх, хтось засміявся або показує, що позначення дії входить у рему, в інформативно нову частину висловлення, і тоді в українській мові використовується інверсія: *Un silence se fit* – запанувала тиша.

В українському тексті французьким віддієслівним іменам часто відповідають прямі дієслівні позначення дії, і артиклю – за значенням – відповідають неозначені підмети: хтось, всі та ін [2, с. 35]. Наприклад: *Mais comme il allait être 9 heures une agitation se propagea* [14, с. 28] – Але, оскільки мало пробити 9 годин, усі заметушилися (переклад наш – Г. К.).

Щодо кількісної детермінації, у французькій мові частковість виражається артиклем *du*. В українській мові це значення виражається морфологічно – протиставленням родового і знахідного відмінків – у вигляді прямого додатку (при дієслові доконаного виду). Наприклад: *Il a mangé tout le*

poisson. – Він з'їв всю рибу / *Il a mangé du poisson* – Він поїв риби. У сучасній українській мові ця відмінність онулюється в множині: *Il lui a apporté des fleurs* [3, с. 19] – Він приніс їй квіти / Він приніс їй квітів (переклад наш – Г. К.).

В українській мові вираження кількісної неозначеності не обмежується одним іменником, але може стосуватися і поєднаного з ним дієслова [12, с. 36]. Деякі дієслівні видові префікси (на-, пона-, на-...-ся) виражають ступінь охоплення їм об'єкта, кількісну характеристику дії, уточнення, кількісну неозначеність і множинність об'єктів. Родовий відмінок, що виражає кількісну неозначеність є обов'язковим для дієслів з такими префіксами: *Il a mangé des bonbons* – Він наївся цукерок; *Il a acheté des livres* [14, с. 21] – Він накупив книг (переклад наш – Г. К.).

У цих конструкціях української мови кількісна неозначеність об'єкта виражається двічі: формою іменника (родовий відмінок) і формою дієслова (деякі префікси). У вторинних функціях частковий артикль, приєднується до іменників, що піддаються лічбі, абстрактних чи власних імен, виступає як знак зміни значення слова, але частіше вказує на неповноту якості, подібності, і в цьому випадку його значення передається словами якийсь, щось від і т. ін.:

Il y a du Hugo dans ce poète [23, с. 6] – У цьому поеті є щось від Гюго (переклад наш – Г. К.).

Форми *du, de la, des* представляють собою, за словами Гійома, відмінний запис психомеханізму “екстенсія + інверсія екстенсії” [40, с. 73, 75]. Рух у бік найбільшої екстенсії переривається інвертором *de*. Два протилежні напрямки. Відповідно існує дві форми артикля: проста – *le, la, les* і складна – *du, de la, des*. У складних формах відбивається неповна екстенсія, партитивність і ідея множинності для артикля *un*, що заперечує своїм анти-екстенсивним механізмом розширеність множини. Партитивність пов'язана з речовинними і абстрактними предметами, які не відтворюють рух до одиниці або до рахунку: *de l'eau, du fer, de l'air, de la bonté* (незлічувані предмети).

Партитивність не використовується по відношенню до злічуваних предметів: *une maison, deux maisons, trois maisons un arbre, deux arbres, trois arbres.*

Психомеханізм партитивного і неозначеного артиклей сприяють семантичній класифікації іменників. Форма *des* – партитивний артикль, але це також може бути формою множини неозначеного артикля. Артикль *un* через його психомеханізм (рух до одиниці, до одиничності) не може бути в множині. Історично множинність в артиклі *un* брала форму одиничності, відомої як “двоїсте число” (**le duel**).

Les champs, les prés, les bois – на загальному тлі картини ці образи беруть ту ж саму розширенність, що і фон. Вони зливаються з фоном.

Також форма *de* може бути:

- прийменником в прикладі: *parler du roi*;
- інвертором екстенсії в прикладі: *manger du pain*;
- артиклем в прикладі: *Je ne veux pas de livre.*

Тут, за Г. Гійомом, артикль *de* є неповним розділовим артиклем. Також яскравим прикладом слугує вираз: “*pas une porte qui ne fût barrée, pas un volet qui ne fût fermé. De lumière nulle part*” [31, с.80].

Для того, щоб розібратися у міжпредметних відношеннях, необхідно провести аналіз дистрибуцій, контексту, референцій та трансформацій:

le livre de l'enfant => l'enfant, son livre = відношення реальної приналежності, артикль потрібен; *l'homme d'honneur => l'honneur, son homme* = відносини приналежності немає, трансформація неможлива, *de* відображає відсутність артикля, або нульовий артикль; *un cours de français => le français, son cours* = приналежність нульова, трансформація неможлива; наслідок: нульовий артикль перед другим іменником.

Г. Гійом виділяє чотири типи відносин власності, вказуючи на їх зв'язок з артиклем [16, с. 8]:

- реальна приналежність: *le chien du berger*
- віртуальна приналежність: *un chien de berger*
- нульова приналежність: *homme de bien*

- функціональна приналежність: *l'enseignement de français*
- нульова приналежність вимагає нульового артикля.

Частковий артикль разом зі злічуваними, абстрактними або власними іменами, змінює значення слова, але частіше вказує на неповноту якості, подібності, і в цьому випадку його значення передається словами типу якийсь, щось. *Il y a du Hugo dans ce poète* [23, с. 71] – У цього поета є щось від Гюго (переклад наш – Г. К.).

Також можна виділити такі функції артикля, які безпосередньо не пов'язані з його контекстним проявом. Це зовнішні функції, значення яких можна визначити без контексту:

- Надання іменникові нового змісту за допомогою артикля множини:
La lunette – підзорна труба, *les lunettes* – окуляри; *la vacance* – вакансія, *les vacances* – канікули. Лексикалізація граматичних слів породжує нові слова.
- Обмеження змісту предмета шляхом зміни артикля і числа іменника:
La bonté (добота) / *avoir des bontés pour qn* (мати слабкість); *la liberté* (свобода) / *prendre des libertés avec qn* (звільнитися);
- Диференціація семантичного порядку: *la jeunesse* (молодість) – *une jeunesse* (молода дівчина); *la beauté* (красота) – *une beauté* (красуня); *l'hostilité* (ворожість) – *les hostilités* (військові дії); *la manoeuvre* (маневр) – *le manoeuvre* (чорнороб).

Таким чином, форми артикля служать засобом виявлення кількісної характеристики предметності, яка тісно пов'язане з граматичним значенням однини і множини. Також різні форми артикля є граматичним засобом вираження категорії визначеності та невизначеності, які виявляються через вживання форм означеного та неозначеного артиклів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Артикль – це службова частина мови, яка служить для вираження категорії визначеності або невизначеності предмета, що виражений іменником. Визначеність означає індивідуалізованість предмета, виділення цього предмета з усіх інших його виду, а невизначеність, в свою чергу, має більш загальний характер та має посилення на цей тип предметів в цілому. У французькій мові також існують партитивний та нульовий артиклі. У партитивного артикля немає власної форми. Він використовує форму злитого артикля: *du, de la, de l', des*. Оскільки партитивний артикль походить від французького слова “*partie*” – частина, то на вживання партитивного артикля впливає означення предмета. Тобто, коли мова йде не про предмет загалом, а лише про його частину. Наприклад, коли ми просимо трошки (частинку хліба), а не буханку. У свою чергу, нульовий артикль є типом опущення артикля. Існує багато випадків, коли не треба використовувати артикль, наприклад, в сталих словосполученнях, з власними іменами та назвами міст.

Вивчення проблематики артикля викликає інтерес в рамках розвитку сучасної французької лінгвістичної думки. Дослідження взаємодії об'єктивного розвитку даного класу слів з його відображенням у роботах лінгвістичного змісту демонструє багатоаспектний взаємовплив об'єктивної мовної реальності та її відбиття крізь призму тієї чи іншої граматичної теорії. Трагування артикля в сучасній французькій мові дає можливість зробити висновок, що французький артикль є детермінативом, який здійснює значні семантичні і синтаксичні функції в мові: він служить граматичним показником роду і числа іменника, а також є знаком, за допомогою якого іменник актуалізується, тобто перекладається з розряду віртуальних понять в реальні. Крім того, артикль служить для вираження різноманітних лексико-стилістичних відтінків значення іменника. Вживання артикля залежить від популярності саме денотата. Категорія визначеності / невизначеності мислиться поза зв'язком з мовцем і постає в цілому як об'єктивно-суб'єктивна категорія.

Таким чином, можна зробити висновок, що артикль характерний лише для аналітичних мов, таких як французька мова, а не для синтетичних, таких як українська. Саме в цьому і полягають труднощі у засвоєнні та перекладі між цими двома типами мов. Адже через цю відмінність, людина, що вивчає мову має проводити трансформації в синтетичній мові, задля досягнення гарного результату перекладу.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ АРТИКЛІВ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВІЙ ДОКУМЕНТАЦІЇ

2.1. Офіційно-діловий стиль в мові та його граматичні особливості

Оскільки мова є засобом спілкування людей, вона вважається суспільним явищем, що виникає, живе, розвивається й функціонує в суспільстві. Це система різних і водночас внутрішньо взаємопов'язаних структурних одиниць, таких як фрази, слова, морфеми, звуки, які використовуються людиною свідомо і які служать інструментом комунікації з іншими та інструментом вираження свого настрою, почуттів та думок. [17, с. 110].

Офіційно-діловий стиль є функціональним різновидом мови, що слугує для спілкування в державно-політичному, суспільному й економічному житті та в адміністративно-господарській сфері. Він відноситься до експресивно-об'єктивних стилів; виділяється найвищим ступенем книжності. Специфіка ділової термінології полягає в тому, що вона використовується не тільки вузькими групами професіоналів, а й широким колом носіїв національної мови, які протягом свого життя певною мірою вступають у відносини з різними видами організацій: судами, нотаріальними та юридичними конторами та іншими. Мова ділового спілкування, на відміну від загальнолітературної мови, вимагає однозначної інтерпретації ключових понять, закріплених у термінології різних сфер діяльності, оскільки неправильно обрані слова можуть призвести до небажаних наслідків [17, с. 115]. Рахманін Л. В. підкреслює, що однією з основних ознак властивих офіційно-діловій документації є точність, що виключає будь-яку можливість надання зайвої інформації; вона буквально звужує сферу використання мовних засобів; мовним стандартом є вираження думок за допомогою мовних кліше; високий ступінь повторення окремих частин тексту ділових паперів. В своїй праці, Рахманін Л. В. відокремлює, що однією з основних характеристик

власне офіційно-ділового стилю є точність, тобто надання тієї характеристики, яка виключає будь-яку можливість надання надлишкової інформації; звуження сфери використовуваних мовних засобів; мовний стандарт — прагнення до вираження думки за допомогою застосування мовних формул-кліше; високу ступінь повторюваності окремих частин текстів ділових паперів [62, с. 17].

Існують загальноприйняті вимоги щодо застосування мовних засобів в офіційно-діловому стилі: [63, с.60–68].

- Правильність, тобто відповідність літературним нормам у мовній системі (орфоепічним, орфографічним, лексичним, морфологічним, синтаксичним, стилістичним, пунктуаційним);
- Змістовність, яка передбачена повним осмисленням теми і головної думки, глибоке ознайомлення з інформацією на дану тему; різностороннє та докладне розкриття теми, уникнення зайві інформації;
- Послідовність, тобто логічність та лаконічність думок;
- Різноманітність, що передбачена використанням різних мовних засобів задля вираження думок у рамках даного стилю, уникнення багаточисельного повторення слів, однотипних конструкцій та речень;
- Точність, яка в основному залежить від рівня знань та ерудиції особистості, а також від рівня використання словникового запасу даної особи. Виражаючи думку, слід ясно підібрати слова, які найкраще відповідають контексту;
- Виразність, задля виразності мовлення, потрібно виділити головні місця висловлювання і виразити своє відношення стосовно предмета мовлення;
- Доречність та доцільність, яка залежить насамперед від повноти та глибини людської оцінки стосовно ситуації спілкування, інтересів, стану, настрою адресата.

Основною характеристикою офіційно-ділового мовлення є наявність

термінології, яка може утворюватися із активної лексики (аванс, відшкодування), запозичується із інших мов (інкасація, бюджет); або утворюється за допомогою власних слів та іншомовних або із запозичених складників (фотокамера, фототелеграф, фотоальбом) тощо.

Термін за словником І. Кириченка пояснюється як слово, що має певне, усталене значення і вживається в конкретному людському колективі в процесі соціального спілкування [74, с. 587]. Ділова термінологія включає також ряд суспільно-політичних, економічних, фінансових, промислових, побутових та інших слів. Вона є основою у законодавчих документах держави, адже кожне слово закону, вироку суду часто є доленосними не лише в житті однієї людини, а й держави в цілому. Тому її основною метою є урегулювання ділових відносини у вищезазначених сферах та уддоволення громадянських потреб у типових ситуаціях [21, с. 78].

Однією з необхідних умов наукової, технічної, промислової сфери, для організації правовідносин та пов'язаних з ними судових процесів є наявність спеціальної термінології в діловій мові. іноді ґрунтуються на незначних ознаках, ознаках чи ідеях. Офіційно – ділова лексика, залежно від сфери обслуговування, запозичує фінансову термінологію (*fichier, dépenses, remboursement*), а також юридичну (*plainte, tribunal, faute*) тощо.

Таким чином, основний акцент робиться на точному порівнянні значення з поняттям конкретної галузі знань та специфіки назви.

Професіоналізми, мовленнєві звороти та мовленнєві інверсії, що характерні для мови людей певних професій, також є частиною офіційно-ділового стилю. Оскільки професіоналізми використовуються для позначення спеціальних понять лише у сфері певних професій, ремесел, промисел, але вони не завжди відповідають літературним нормам. Професіоналізми виступають як ненормовані (експресивно забарвлені) синоніми термінів певної сфери діяльності. З-поміж них виокремлюють: [17, с. 68, 134, 138, 68]

- науково-технічні;
- професійно-виробничі;

- Просторічножаргонні

Щодо своїх семантичних характеристик, професіоналізми є досить різноманітними. Якщо терміни зазвичай є абстрактними поняттями, то професіоналізми точні, оскільки виконують функції детальної диференціації тих об'єктів, дій, якостей, які прямо пов'язані зі сферою діяльності певної професії, наприклад:

1. Професіоналізми, які використовуються працівниками банківсько-фінансової, торговельної та подібних сфер: *alimenter une caisse* –поповнити касу, *faire le total* – підбити підсумок, *toiser la balance* – прикинути баланс.

2. Професіоналізми, які призначені для користувачів ПК: *glisser-déposer* –перенести та покласти (в кошик); *piano* – клава – клавіатура; *ver informatique* – мережевий хробак; *coque* – кришка ноутбука.

3. Професіоналізми військової сфери: *zéro* – нульове рішення, *caisse* – корпус (танку).

Здебільшого професіоналізми використовуються в усному неформальному спілкуванні людей певної професії. Вони виконують важливу номінативно-комунікативну функцію, вони точно називають всі деталі виробів, що стосуються певних галузей, ланку в технологічному процесі чи певну концепцію і тим самим сприяють кращому взаєморозумінню між людьми даної діяльності. Функціональною варіацією мови є система мовних одиниць, методів їх виокремлення та використання, що обумовлені соціальними цілями мовлення. Мова у сфері управління має ряд специфічних характеристик. Учасниками офіційного спілкування є органи управління, тобто організації, установи, компанії, посадові особи, службовці. Таким чином діловий стиль відображає потреби суспільства в документації різних актів державного, суспільного, політичного, економічного життя та ділових відносин між державами, організаціями, членами суспільства на офіційному рівні спілкування. Залежно від рівня установи органу правління, її компетенції та функціоналу може бути визначений характер та зміст інформаційних посилань, до яких вони можуть бути залучені. Ці відносини

стабільні та регулюються чинними правовими стандартами. Наведені характеристики відображаються в оформленні документів, а саме в характері структури, розташуванні частин тексту, позначені абзаців, розмірі шрифту. [19, с. 28 – 32] Окрім термінів юриспруденції та економіки мови ділових документів, застосовують велику кількість технічних термінів, скорочень, абривіатур. Також скорочують назви відомих правових актів, назви організацій, які вказують на форму власності компанії та включаються до певних груп компаній (*SARL, SASU, ONU*).

В епоху науково-технічного розвитку з'являються нові галузі промисловості, а також інститути з певними цілями та засобами їх досягнення, що безпосередньо впливають на спілкування: таким чином паралельно з мовою масового спілкування з'являється нестандартне, фахове мовлення, насичене вузькоспеціальною термінологією. Прояв цієї мови є в лексичному складі офіційних паперів, що виражає сферу ділових відносин. Проблема підбору галузевих термінів в офіційних паперах відповідної галузі виробництва, науки, культури тощо залежить від функцій документації, які не відомі основним верствам населення. В іншому випадку текст офіційно-ділового стилю має бути написан простою і зрозумілою мовою [20, с. 216 – 220]. Отже, офіційно-діловий стиль має такі основні риси:

1. Зміст, виражений у текстах офіційно-ділового мовлення, він повинен бути однозначним. Тобто тон викладу зміст повинен бути у прямому сенсі.
2. Точність і ясність поєднуються з послідовністю, стислістю та лаконічністю, викладу інформації.
3. Документальність (всякий офіційний текст повинен мати характер документа), наявність реквізитів, що мають певний порядок, що притримує стійкі форми викладу.
4. наявність усталеного монотонного мовлення, висока стандартизація висловлювання;

5. Суворе регламентування тексту; для чіткої організації текст розділений на розділи, параграфи, абзаци, пункти та підпункти.

Ботвіна Н. В. виокремлює три логічні елементи в тексті: [17, с.195 – 211]

1. Вступ (частина, де відображається причина створення відповідного документа).

2. Доказ (частина, де висвітлюється ціль створення документа: “докази, позначення, що супроводжуються цифровими розрахунками, посиланнями на законодавчі акти та інші матеріали”).

3. Закінчення (частина, де вказується мета, заради якої був написаний відповідний документ).

Таким чином, можна стверджувати, що офіційно-ділове мовлення повинне відповідати таким вимогам:

- Дотримання чітких і точних правил офіційно-ділового стилю та сучасного мовлення, які надають можливість стисло висловлювання;

- Наявність термінів адміністративно-канцелярського мовлення (*prendre les mesures* – вживати заходів, *de votre part* – з вашої сторони тощо);

- Використання професійної термінології, насамперед юридичної та бухгалтерської (*abaissement d'échelon* – пониження у ранзі

(в межах чину), *accorage* – договір зберігання вантажів на річковому судні) [63, с.7, 11];

- Обмеження використання складних синтаксичних конструкцій, тобто уникнення вживання дієприкметникових та дієприслівникових зворотів;

- Стислий виклад інформації шляхом “заміни складних речень – простими, а також максимальне використання загальноприйнятих скорочень” [18, с. 207– 223].

2.2. Контекстуально-ситуативний прояв артикля у французькій мові офіційно-ділового стилю

Офіційно-діловий стиль вважається функціональним, оскільки є методом спілкування в офіційних, правових відносинах та управління, сфера якого охоплює відносини міжнародного масштабу, а саме сферу реклами, юриспруденцію, економіку, політику, спілкування в усіх офіційних установах, тобто лексику тих сфер діяльності, яка насичена власними назвами, професіоналізмами, назвами міст, селищ та країн, перед якими у французькій мові артикль має місце. Використання означеного артикля з власними назвами відбувається за допомогою конструкції *art + N propre*. Вживаючи артикль разом з власною назвою, його функції обмежуються лексико-граматичним розрядом іменника. Розглядають як стилістичну взаємодію означеного артикля з лексичним значенням іменника, що виявляється в різних мовних стилях. Сфера вживання означеного артикля перед власною назвою досить широка в сучасній французькій мові. Наявність неозначеного артикля позначає нову якість, що змінює звичне уявлення про суб'єкт, вносячи певний колорит. Він перерозподіляє увагу, переносячи його з іменника на позначення об'єкта: *Les députés britanniques lancent un avertissement à Boris Johnson en votant un texte hostile à un Brexit sans accord* [78] – Депутати Британії, проголосувавши за документ, що не дозволяє вихід з ЄС без згоди, зробили попередження Борису Джонсону (переклад наш – Г.К.).

Диференціація є важливою умовою при використанні артикля перед власними назвами:

- А. напрям на характерну постійну ознаку або якість об'єкта, де використовується форма означеного артикля.
- В. ідентифікація нової ознаки або якості, яка передбачає неозначений артикль.

Таким чином, у французькій мові існує кілька груп, де проявляються різні відносини власних назв разом з артиклем:

- Перед географічними назвами, що позначають назви країн (*la France, l'Ukraine*).

Приклад: *La Suisse va étendre l'obligation du passe sanitaire.*

- Континенти і частини світу (*l'Europe, l'Australie*).

Приклад: *L'Europe à la reconquête de la biodiversité* – Європа відвойовує біорізноманіття ;

- Гори і вулкани (*les Alpes, l'Etna*).

Приклад: *Dans les Alpes suisses, un laboratoire P4 devient le dépôt mondial des coronavirus* – У швейцарських Альпах лабораторія Р4 стала світовим сховищем коронавірусу.

- водні простори: річки, моря, озера, океани (*la Volga, le Baïkal, le Pacifique*);

Приклад: *Les forces françaises, japonaises et américaines simulent la reprise d'une île dans le Pacifique* [22, с. 19] – Збройні сили Франції, Японії та США імітують завоювання острова в Тихому океані (переклад наш – Г.К.);

- острови (*la Corse*).

Приклад: *La Corse redoute une généralisation de la reprise épidémique* – Корсика побоюється відновлення епідемії (переклад наш – Г.К.) ;

- перед назвою товариств, фірм, заводів, фабрик і так далі, включаючи різні аббревіатури.

Приклад: “**Le Paul Gauguin**” – назва туристичної фірми, **La SNCF** – національна залізнична компанія. *La perte de la ligne de TER Nice-Marseille, une brèche de plus dans le monopole historique de la SNCF* [22, с. 17] – Втрата лінії TER сполученням Ніцца – Марсель, чергове порушення історичної монополії залізничних шляхів SNCF (переклад наш – Г.К.);

- перед назвами етнічних громад, націй, національностей, племен (*Les Français, les Américains, le Massai etc*).

Приклад: *Macron renoue le contact avec les Français* [22, с. 17] – Макрон відновив контакт з французами (переклад наш – Г.К.)

З точки зору проблематики тексту, З. Я. Тураєва [24, с. 35, 39, 40] пояснює, що однією з особливостей тексту, як структурно-семантичного єдності, є його вплив на мовні одиниці будь-якого рівня, що входять до складу цього тексту. Під його впливом в складових елементах реалізуються нові, додаткові, значення. Вони можуть існувати в прихованому, латентному стані, але можуть і бути породжені контекстом.

Артикль, за словами З.Я. Тураєвої, в парадигматичній системі виражає категорію визначеності / невизначеності [24, с. 51]. Невизначений артикль на початку пропозиції свідчить на тему номінації невідомої особи, визначений артикль, в свою чергу, вказує на вже згадані особи і / або предмети. На початку тексту визначений артикль створює пресуппозицію загального досвіду автора і читача, якусь ілюзію продовження розповіді. Дану функцію артикль виконує, за зауваженням дослідника, тільки в тексті, де він має роль виразника таких текстових категорій, як перед- або постінформація.

Означений артикль, як вже зазначалося вище, є одним з показників категорії передінформації та ідентифікуючої номінації. Однією з його характеристик є директива на анафору, іншими словами відому, заздалегідь інформацію. Він виступає в даному випадку в ролі обмежувача. Для неозначеного артикля характерне означення катафори, тобто вказівка на нову інформацію. Неозначений артикль вказує на інтродуктивну номінацію і часто вживається з дієсловами, що виражають почуття [25, с. 136, 137].

Х. Вайнріх в своїй статті стверджує, що функція такого класу морфем, як французький артикль, взагалі може “бути зрозумілою тільки в перспективі всього тексту” [26, с. 370 – 386] і знаходиться з цієї причини в відношенні взаємозалежності з усіма іншими одиницями тексту. Релевантна теорія артикля, на його думку, до цих пір не створена саме тому, що спроби її створення робилися на фразовому рівні. Таким чином, до появи праць Х. Вайнріха дослідження означеного артикля обмежувалися, в основному, на рівні фрази, що заважало створити завершену і загальноприйнятую теорію артикля. З появою статті “Текстова функція французького артикля”

починається огляд проблематики артикля на рівні тексту офіційно - ділового стилю, який займає особливе місце серед інших типів тексту. Таким чином, праці Х. Вайнріха дозволяють зробити висновок про те, що сучасний французький текст будується в залежності не тільки від адвербіальних і дієслівно-часових форм, але на неї впливає також артикль. [26, с. 370 – 386]

У текстах з високою частотою повторення означеного артикля, артикль відтворює рематичний сигнал, виділяє найбільш значуще для даного тексту і вказує на етапи його розвитку. Він направляє розуміння тексту в правильному напрямку, підказує опонентові які суб'єкти, об'єкти, дії, події мають першорядну важливість в процесі текстовідтворення.

Означений артикль при тих іменах, які повинні мати неозначений артикль, беруть участь у створенні ефекту відомої інформації. У текстах з високою частотою повторення означеного артикля лексичні одиниці, що входять в певну лексико-семантичну групу пронизують весь текст, повторюючись як у вигляді основних лексем даної групи, так і у вигляді їх текстуальних синонімів. У даній функції визначений артикль вказує не на перед-, а на пост-інформацію і відсилає до того, що стане відомо з подальших дій [25, с. 140]. Означений артикль бере участь в створенні ефекту вже відомої інформації, відчуття очікування події, яка відбудеться в кінці тексту.

Проблема зв'язності, будучи однією з основних в лінгвістиці тексту, включає в себе проблему “скріпки”, про яку говорив Ш. Баллі [27, с. 93]. Тобто, єднальна роль окремих слів-коннекторів, в першу чергу, прислівників, сполучників та займенників. Разом з тим, дослідники відокремлюють артикль та його скріплюючу роль в тексті [28, с. 223 –246]. Вона полягає, перш за все, в тому, що означеним артиклем позначається відома інформація, яка служить базою, основою, на якій в текст вводиться нова інформація. Ще однією функцією означеного артикля є об'єднання різномірної інформації і допомога вибудувати більш-менш когерентну ситуацію. Іменники з означеним артиклем скріплюють текст, тобто вони служать необхідною опорою для його розуміння. Розглянемо приклад: *Les établissements culturels et sportifs, les*

festivals, les restaurants resteront toutefois fermés au moins jusqu'au mois de juillet. Une aide exceptionnelle sera versée aux familles les plus modestes avec des enfants, ainsi qu'aux étudiants précaires. "Dès mercredi, le conseil des ministres décidera des moyens financiers nouveaux" [78] – Культурні та спортивні заклади, фестивалі та ресторани залишаться закритими принаймні до липня. Додаткову допомогу виплачуватимуть найбільш бідним сім'ям з дітьми, а також студентам із нестабільною фінансовою ситуацією. “ Від середи Рада міністрів прийме рішення про нові фінансові заходи”(переклад наш – Г.К.).

Таким чином, в реченні “ *Les établissements culturels et sportifs, les festivals, les restaurants resteront toutefois fermés au moins jusqu'au mois de juillet* ” можна спостерігати перерахування іменників та “ скріплюючу дію ” за допомогою означеного артикля, який вказує на вже відому заздалегідь інформацію. Потім відображено нову інформацію за допомогою неозначеного артикля на початку наступного речення : “*Une aide exceptionnelle sera versée aux familles les plus modestes avec des enfants, ainsi qu'aux étudiants précaires*”. У реченні “*Dès mercredi, le conseil des ministres décidera des moyens financiers nouveaux*” відображено постінформацію, тобто результат. Перший абзац являє собою ту частину текстової структури, в якій традиційно використовуються іменники з неозначеним артиклем. У ньому, за словами Н. Д. Арутюнової виражається екзистенційна інформація, що відображає область мовця. В ній повідомляється те, що відомо самому мовцеві, але данна інформація є новою для інших [25, с. 86]. У цій частині у французькій мові нове відображається за допомогою неозначеного артикля. Розглянемо приклад, де у першій частині повідомлення нова інформація відображена за допомогою неозначеного артикля: *Bureau d'aide juridique. Un avocat donne une brève consultation gratuite. Un avocat peut vous être désigné dans certaines conditions prévues par la loi* [79] – Офіс правової допомоги. Юрист дає безкоштовну коротку консультацію. Адвокат може бути призначений за певних умов, передбачених законом (переклад наш – Г.К.).

Отже, необхідною умовою при виборі артикля є взаєморозуміння між співрозмовниками. Визначеність – це знання предмету, що позначається всіма мовцями. Реальна мовна ситуація і контекст також можуть стати вирішальними у виборі артикля. Крім контексту і ситуації, вплив на вибір артикля надає сама система мови в традиційних випадках вживання артикля: *aller à la guerre, faire la guerre* – піти на війну, воювати.

2.3. Функціонування артикля в офіційно-діловому стилі французької мови

Функціонування артикля вчені-лінгвісти пояснювали в рамках протиставлення двох явищ: мови і мовлення.

Г. Гійом писав, що в свідомості мовців є віртуальні (потенційні) знаки, які в мові актуалізуються, тобто застосовуються для позначення конкретних предметів, подій, відносин. Під актуалізацією мається на увазі використання мовних засобів, в тому числі і граматичних [31, с. 28, 32]. Артикль представляє собою виключно скомпановане явище в граматиці французької ділової мови, без якого існування офіційно-ділової документації неможливе. Було запропоновано ряд теорій для оголошення функціонування артикля. Ці теорії не суперечать одна одній, але доповнюють себе, підкреслюючи різні сторони його функціонування.

Виділяють наступну теорію функцій артикля:

1. Теорія актуалізації (Ш. Баллі);
2. Теорія генералізації/індивідуалізації (Г. Гійом);
3. Логічні теорії, в тому числі теорія референції (В.Г. Гак);
4. Артикль, як засіб вираження категорії детермінації (Ж. Дамуретт та Е. Пішон);
5. Кількісна теорія (В.Г. Гак);

б. Контекстуальна теорія (В.Г. Гак).

Ряд лінгвістів, виходячи з того, що роль артикля не може бути відділена від вивчення іменника, основною функцією артикля вважають морфологічну, яка полягає у вираженні категорії роду і числа [29, с.117]. Згідно з Ж. Галіше, іменник в сучасній французькій мові не завжди чітко висловлює рід і число. У зв'язку з цим виникає необхідність у використанні спеціальної частки для вираження цих категорій. В цьому випадку артикль відіграє роль вказівника [23, с. 12]. Ряд інших науковців виділяють логіко-семантичну функцію артикля, тобто його основною властивістю вважається здатність артикля детермінувати іменник [23, с. 12]. За допомогою артикля будь-яке слово або будь-який звук може бути перетворений на іменник, оскільки він виконує функцію вказівника. Розглянемо приклади: *Les grands noms du tennis* – Зірки тенісу

Il faudra plus que de belles affiches électorales et une poignée de milliards à Macron pour réduire les inégalités chez les jeunes [76] – Макрону знадобиться щось більше, ніж красиві передвиборчі плакати та якісь мільярди, щоб зменшити нерівність серед молоді (переклад наш – Г.К.).

Незважаючи на розбіжності щодо основної функції артикля в діловій документації, виділяють три функції артикля: [23, с. 13 – 16]

- логіко-семантичну – артикль виражає предметність, обсяг і зміст поняття;
- морфологічну – артикль виступає показником роду і числа;
- синтаксичну – артикль виступає оформлювачем іменної групи в реченні.

Загальне функціонування артикля французькі лінгвісти, перш за все, прагнули пояснити в межах протиставлення мови і мовлення. Ш. Баллі підкреслив роль детермінативів, як актуалізаторів іменника, завдяки яким віртуальне поняття сприймається актуальним [23, с. 14]. Без артикля іменник не може виконувати своїх основних синтаксичних функцій (бути в ролі підмета, прямого і непрямого доповнення та ін.); якщо іменник вживається без артикля, то втрачає власне граматичне значення, переходячи в функції іншої

категорії. Наприклад: *Après la mort de toutes ces gens, il a dû prendre peur* [23, с. 76] – Після того, як усі ці люди померли, він, напевно, злякався (переклад наш – Г. К.).

Такі науковці як Г. Гійом, Ж. Дамурет та Е. Пішон виділяють:

- генералізуючу функцію артикля французької мови – ця функція полягає у відображенні поняття обсягу і поняття змісту;
- індивідуалізуючу – уточнення конкретного поняття в тексті.

На їхню думку, у генералізації нейтралізується опозиція форм і значень, так як означений артиклю “*le*” та неозначений “*un*” в даній функції нерідко синонімічні або розрізняються лише деякими відтінками. На думку вищенаведених лінгвістів, справжня опозиція двох артиклів проявляється в індивідуалізуючій функції, де вони не замінюють один одного [31, с. 45] . Генералізація – це логічна дія яка поширює на цілий клас об'єктів властивості, присущі обмеженому числу представників цього класу. Вона лежить в основі формування понять і супроводжується процесом абстрагування від індивідуальних ознак. Сумарний характер поняття як логічної одиниці передається зі значенням слова як мовної одиниці. Генералізуюча функція в сучасній французькій мові є властивою до означеного артикля і є протилежною до індивідуалізуючої функції неозначеного артикля. Ж. Дамурет і Е. Пішон описують генералізацію означеного артикля французької мови (*le, la, les*) як “в першу чергу відомий іменник, що позначає вид у всій його повноті” [30, с. 114]. В узагальненому виді можуть бути представлені як конкретні злічувальні, так і абстрактні іменники. Ідея генералізації проявляється в злічувальних іменниках, взятих в однині і представляють родові поняття: *“Selon l'enquête menée par le cabinet WilmerHale, la Chine a fait savoir aux hauts responsables de la Banque mondiale que son classement – la plaçant au 78e rang – ne prenait pas suffisamment en compte ses réformes économiques”* [76] – Згідно з опитуванням WilmerHale, Китай повідомив працівникам вищого рангу Світового банку, що його знаходження на 78 місці в рейтингу – недостатньо враховує його економічні реформи

(переклад наш – Г.К.). В даному прикладі іменник трактується як якийсь узагальнений вид (*les hauts responsables*), під який можуть бути підведені і інші представники тієї ж компетентності, що мають дані повноваження. Таким чином, вище сказане свідчить про те, що граматична функція генералізації присуща означеному артиклю.

Індивідуалізація, або конкретна функція виділення пов'язана з етимологічним значенням артикля. Так, спочатку властиве значення вказівного означеного артикля дозволяє виділити відомий предмет за допомогою різних факторів (ситуація, контекст і т.п.). Ця функція дозволяє деяким лінгвістам переглянути традиційний термін “означений артикль”. Наприклад, Ж. і Р. Ле Біду спробували замінити назву *defini* на *déterminatif* [32, с. 21], а Л. Кльод запропонував назвати його “**article définissant**” [33, с. 24]. Вчені Є.А. Реферовська і А.К. Васильєва називають означений артикль – індивідуалізатором [34, с. 13]. В.Я. Пропп висунув кількісні критерії, згідно яких визначений артикль з'являється, коли “предмет сприймається поза фоном варіативності”, коли створюється ситуація єдиності денотата [35, с. 69]. Ситуаційні і контекстуальні фактори відіграють важливу роль у виборі артикля. Ситуація проявляється як у вузькому, так і широкому значенні, тобто це ті позамовні умови, які дозволяють встановити зв'язок іменника з одним і тим же денотатом. Наприклад, артикль супроводжує такі іменники, як столиця “*la capitale*”, вежа “*la tour*”, за тієї умови, що обидва співрозмовники французи – дані іменники сприйматимуться, як Париж та Ейфелева вежа.

Іншим фактором є контекст, керуючи засобами, які індивідуалізують назви предмета настільки, що мовна одиниця з'єднується з певним предметом. До таких засобів відносяться прикметники які мають визначення, поєднуючись з іменником: *principal, unique, ultime, dernier, seul, suivant, etc.*, а також якісні прикметники найвищого ступеня, їх лексичне значення сприяє індивідуалізації, в тому випадку, якщо воно не несе стилістичний або характеризуючий характер.

Приклад №1 : *Il est en charge de l'animation du réseau des guichets uniques préfectures OFII et supervise, en lien avec l'OFII, l'organisation du pré-accueil des demandeurs* [79] – Він відповідає за управління мережею єдиних відділів ОФІІ (служба імміграції та інтеграції Франції) і разом з ОФІІ контролює організацію передчасного прийому заявок (переклад наш – Г.К.).

Приклад №2: *La population immigrée en France est principalement originaire de quelques pays : les trois premiers (Algérie, Maroc, Portugal) regroupent près de 35 % des immigrés, soit 2,1 millions d'habitants autant que les 15 suivants* [77] – Населення іммігрантів Франції складається переважно з громадян декількох країн: на перші три (Алжир, Марокко, Португалія) припадає майже 35% іммігрантів, та 2,1 млн жителів припадає на 15 інших (переклад наш – Г.К.).

У випадку з означеним артиклем, продемонстрованому у прикладі №1, “*des guichets uniques*” має значення “єдині”, а у випадку, відображеному в прикладі №2, – “*suitants*” характеризує об'єкт і може трактуватися як “інші” [78] .

Визначниками також можуть слугувати підрядна частина двоскладного речення та доповнення, виражені іменником з прийменником *de*. Ці засоби звужують діапазон значення іменника – антецедента. Для того, щоб визначати іменник – антецедент, визначення повинні бути детермінованими. За наявності визначення, яке позначає конкретний реальний об'єкт, з'являється означений артикль. Наприклад: *En 2019, six structures avaient été retenues external link pour développer des projets qui ont permis d'impliquer 1000 jeunes dans des actions à destination des réfugiés de la même classe d'âge autour de thématiques diverses sport, culture, loisirs, échanges linguistiques* [75] – У 2019 році було обрано шість структур зовнішнього зв'язку для розробки проєктів, які дозволили залучити 1000 молодих людей, в більшості біженців, однієї вікової групи на різні теми спорт, культура, дозвілля, лінгвістичний обмін (переклад наш – Г.К.).

В. Г. Гак виділяє дві семантичні сторони означеного артикля: [36, с. 28]

- Артикль, як показник кількості (єдиність або загальна кількість предметів)
- Артикль, як показник природних зв'язків, які співвідносять об'єкти з

конкретною ситуацією. Артикль відображає ці зв'язки за допомогою повтора: *Cet appel à projets s'adresse à l'ensemble des structures œuvrant pour l'accueil et l'intégration des réfugiés, pour développer et accroître l'engagement solidaire et / ou les structures accompagnant un public âgé entre 18 et 30 ans. Les structures peuvent être constituées de professionnels et/ou de bénévoles des associations "iLoi 1901 ", des établissements culturels, scolaires et universitaires* [75] – Цей проект спрямований на всі структури, які працюють над прийомом та інтеграцією біженців, з метою розвитку та посилення прихильності солідарності та / або структур, що підтримують громадськість у віці від 18 до 30 років. Структури можуть складатися з професіоналів та / або волонтерів з асоціацій “Закон 1901”, культурних, освітніх та університетських закладів (переклад наш – Г.К.).

Необхідним також є зв'язок між вищезгаданим словом і вперше названим: *L'intégration des bénéficiaires de la protection internationale reste un enjeu majeur en 2020 et se traduit par le souhait de la direction de l'asile de poursuivre le développement de nouveaux dispositifs d'accompagnement de ce public* [76] – Інтеграція осіб, які отримують міжнародний захист, залишається важливою проблемою у 2020 році та відображається у бажанні керівництва притулку продовжувати розробку нових систем підтримки для цієї громадськості (переклад наш – Г.К.).

Таким чином, означений артикль має функцію ідентифікування об'єкту і може перекладатися як “той, цей, той самий, справжній” .

Відповідно до цієї теорії віртуальний об'єкт завдяки артиклю перетворюється в актуальний. Артикль відображає два загальних напрямки думки: індивідуалізування та узагальнення. Вживання артикля залежить від того, в який момент відбувається перехід напряму думки.

Можливими є чотири позиції:

1. Неозначений артикль з узагальнюючим значенням на початку індивідуалізуючого напрямку

Приклад: *Un plan d'action national pour renforcer la prise en compte des vulnérabilités des demandeurs d'asile et des réfugiés* [77] – національний план дій щодо посилення уваги щодо вразливості людей, що потребують притулку та біженців (переклад наш – Г.К.).

2. Неозначений артикль з індивідуалізуючим значенням в кінці речення.

Приклад: *Le Centre hospitalier de Vinatier soutient la santé mentale des migrants en leur proposant un espace virtuel animé par une médiatrice et une psychologue autour des problématiques de santé psychique* [78] – Лікарня Ле Вінатьє підтримує психічне здоров'я мігрантів, пропонуючи їм сприятливий віртуальний простір під керівництвом посередниці та психолога з питань психічного здоров'я (переклад наш – Г.К.).

3. Означений артикль з індивідуальним значенням на початку узагальнюючого руху.

Приклад: *L'intégration professionnelle des réfugiés est soutenue dans le cadre de l'appel à projets lancé par le ministère du travail en 2019* [77] – Професійна інтеграція біженців підтримується в рамках конкурсу проектів, розпочатого Міністерством праці у 2019 році (переклад наш – Г.К.).

4. Означений артикль з узагальнюючим значенням в кінці цього напрямку.

Приклад: *Des appels à projets régionaux permettent le financement d'actions d'envergure régionale ou infrarégionale* [77] – Регіональні конкурси проектів дозволяють фінансувати заходи регіонального або субрегіонального масштабу (переклад наш – Г.К.).

Г. Гійом продемонстрував можливість нейтралізації значень означеного і неозначеного артиклей: як означений артикль “le”, так і неозначений артикль “un” з певним стилістичним відтінком можуть вказувати на узагальнене

значення. Г. Гійом вказує на зв'язок артикля з семантикою іменника. Він поділяє іменники на дві категорії: недискретні і дискретні [40, с. 75]. До першого типу належать усі незлічувані іменники: абстрактні, речовинні та ін. З ними використовують означений артикль – *le*. Дискретні, вживають з неозначеним артиклем – *un*.

Будь-яке поняття обумовлюється змістом і обсягом поняття, які відповідно називаються інтенсіоналом і екстенсіоналом [41, с. 35]. Так поняття “L`immigrant” може містити в собі два поняття “*réfugié*” і “*demandeur d`asile*”. Вони розрізняються набором тих ознак, які покладені в основу їх формування. Ця сукупність ознак утворює інтернаціональні поняття. Але поняття саме по собі може актуалізуватися в різному обсязі, який становить його екстенсіонал (наприклад, мова може йти про всіх, групу або тільки про одну особу). Отже, зміст поняття вказує на ознаки, на підставі яких дане поняття було сформовано, обсяг – на кількість елементів, які охоплюються поняттям в даному випадку. Функція артикля в цьому випадку полягає в тому, щоб встановити співвідношення між інтенсіоналом і екстенсіоналом, показати кількість елементів, про яку йде мова. Логічна теорія артикля підкреслює його роль в відображенні обсягу і змісту поняття. Означений артикль переносить акцент на обсяг поняття, висловлюючи тотальність або одиничність.

Приклад: *Le Pacte comprend en outre plusieurs textes non législatifs (recommandations sur la gestion des crises, sur les réinstallations et voies légales d`entrée, sur les sauvetages en mer, sur la prévention de l`aide à l`entrée irrégulière) et prévoit que les acquis des négociations initiées en 2016 sur certains instruments législatifs sont maintenus* [77] – Пакт також містить декілька незаконодавчих текстів (рекомендації щодо врегулювання кризових ситуацій, переселення та законні шляхи в'їзду, про порятунок на морі, про запобігання допомоги з нелегальним в'їздом) та передбачає утримання переговорів, розпочатих у 2016 році щодо деяких законодавчих актів (переклад наш – Г.К.).

Неозначений артикль, навпаки, підкреслює змістовність поняття, тобто виражається об'єкт, про який йде мова, *une approche équilibrée entre des positions divergentes* – збалансований підхід між різними позиціями. Тому неозначений артикль вживається для виділення специфічних рис об'єкта в текстах. Якщо означений артикль несе денотативну функцію офіційно-ділової лексики, вказуючи на конкретний об'єкт або групу об'єктів, то неозначений артикль – сигніфікативну функцію, вказуючи на поняття, під яке підводиться об'єкт.

Референція – це співвіднесення мовного знака з об'єктами поза мовної дійсності в процесі комунікації [38, с. 13]. Саме поняття референції в науці трактується по-різному. У широкому значенні – це протиставлення будь-якого відрізка позамовної дійсності данному знаку, в цьому випадку будь-яке слово в висловлюванні має свій референт, оскільки воно вказує на що-небудь. У вузькому значенні – це співвіднесеність слова з деякими об'єктами, виділеними в свідомості мовців із загального класу об'єктів, що позначаються даним словом. Ім'я або іменна група є референтними, якщо вони відповідають деякому об'єкту або групі об'єктів, обраних з даного класу і представлених в свідомості мовців; вони не референтні, якщо не співвідносяться з яким-небудь індивідуалізованим об'єктом, з класом в цілому або з ознакою цих об'єктів. Наприклад: *A l'instar des projets de création de places, une première instruction des projets au niveau régional sera effectuée* – За прикладом проектів зі створення місць буде проведена перша оцінка проектів на регіональному рівні. Можна розглянути два варіанти:

- Мова йде про якусь певну оцінку;
- Мова йде про ще невідому оцінку.

У першому випадку іменна група референтна, тому що слово “дебати” відноситься до деякої, вже відібраної одиниці класу; у другому випадку іменна група – не референтна, тому що вибір не зроблений, і вона може стосуватися до будь-якої одиниці даного класу.

Науковці проводять аналіз артикля на рівні фразового синтаксису [30, с.68]. Вони вважають, що його синтаксична основною є функцією, яка пов'язана з вираженням референції і актуалізації. Згідно з їх твердженням, артикль служить способом “установки” (*l'assiette*) іменника у фразі, що дозволяє останньому виконувати функції, надані мовцем [39, с. 44, 45]. З цього випливає теорія визначеності / невизначеності. Це найбільш популярна теорія, що стосується артикля, тому що вона намагається виявити критерії вживання детермінативів [30, с. 257]. Детермінація, виражена артиклем, визначає обсяг тексту, показує рівень знань про суть розмови у мовців. Абстрактність і конкретність можуть висловлюватися як визначено, так і невизначено. Враховуючи за артикль частку “*ce*”, вони виділяють чотири ступені детермінації: [30, с. 257 – 265]

- уявна (*illusoire*) – відсутність артикля або наявність прийменника *de*. Поняття постає в свідомості мовців в самій загальній формі (*Il n'a pas de document* – В нього немає цього документа)
- перехідна (*transitoire*) – прийменники *un, du*. Елемент даного класу може бути обраний в даній ситуації (*Il a un document* – Він має цей документ); термін підкреслює, що дана “установка” ситуації може бути неозначеною лише один раз; партитивний артикль є позиційним варіантом неозначеного артикля у випадку не дискретних імен.
- представляюча (*présentatoire*) – “*ce*”. Елемент обирається шляхом прямої вказівки (*Il a ce signature* – В нього є цей підпис)
- відома (*notoire*) – “*le*”. Відображає закінчену детермінованість об'єкту, коли немає ні сумніву, ні можливості вибору (*Il a le document* – Він має саме той документ)

Четвертий тип детермінації, представлений означеним артиклем. Він, на думку вчених, характеризує закінчену детермінованість об'єкту і точність [30, с. 25].

Кількісна теорія в якості основної характеристики відображає однозначність об'єкта або групи цих об'єктів. Єдиність предмета визначається

ситуацією, побудованою навколо нього. Означений артикль позначає особливість об'єкта; неозначений артикль виділяє предмет з багатьох інших того ж класу [6, с.89 – 99]. Ця теорія дає пояснення правилу: якщо предмет в даній ситуації один і вибору немає – треба вживати означений артикль, якщо він не єдиний і вибір є, то вживається неозначений артикль. Це ж правило за цією теорією стосується і групи предметів. Ця теорія базується на наявності детермінативів в інформаційній структурі висловлювання та вираженні актуального членування речення. Означений артикль позначає відоме, неозначений артикль пов'язаний з новим, що становить його рему. Саме тому означений артикль частіше використовується в групі підмета, а неозначений – в групі присудка [37, с. 208].

Контекстуальна теорія пов'язує вибір детермінативів зі структурою тексту, з їх анафоричною функцією. Означений детермінатив спирається на інформацію, відому з контексту. Тут першочергову роль відіграють ті типи анафоричних зв'язків, при наявності яких вживаються означені детермінативи [36, с. 123 – 136]. Якщо зв'язок між об'єктами носить стійкий характер, то вживається означений артикль. Якщо вони не обов'язкові, невідомі задалегідь, то використовується неозначений артикль. Таким чином, означені детермінативи забезпечують зв'язок між частинами тексту. Неозначений артикль демонструє відсутність будь-якої інформації про предмет, він відображає появу нової якості, нових зв'язків. Тобто, означений артикль додає до відомого об'єкту нову інформацію, неозначений артикль, в свою чергу, вводить в текст зовсім нові об'єкти.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Офіційно-діловий стиль – це стиль ділового мовлення, що використовується для складання різноманітних ділових паперів — законів, указів, постанов, договорів, заяв, актів, протоколів, анкет, розписок тощо. Він характеризується наявністю стандартних норм висловлення, мовних кліше та сталих синтаксичних конструкцій. В офіційно-діловому стилі використовується науково-термінологічна, виробничо-професійна, суспільно-політична лексика. Загалом, для цього функціонального стилю мовлення властиве суворе дотримання встановлених стандартів оформлення ділових паперів, мова яких має бути зрозумілою, точною та лаконічною. Оскільки офіційно-діловий стиль характеризується точністю, при підготовці тексту документа слід дотримуватися таких основних принципів: об'єктивності змісту та нейтральності тону, повноти інформації та стислості викладу, типізації мовних засобів і стандартних термінів.

Таким чином, основним призначенням офіційно-ділового стилю є регулювання ділових стосунків мовців у державно-правовій і суспільно-виробничій сферах, обслуговування громадських потреб людей у типових ситуаціях, що зумовлює жанрову розгалуженість цього стилю. Обслуговуючи потреби суспільства у громадському, державному, політичному та економічному житті, тексти офіційно-ділового стилю мають яскраво виражені відмінності і в межах даного жанру. Однак для всіх текстів офіційно-ділового стилю характерні дуже виразні спільні мовні риси. Тексти даного стилю вимагають документальності тверджень, точності формулювань, не припускають двозначності сприймання змісту.

Офіційно – ділова документація має доволі чіткі правила використання артикля, тому він має досить амбівалентний та складний з перекладознавчої точки зору характер саме в офіційній документації. Перш за все, він полягає, в тому, що означеним артиклем позначається відома інформація, яка слугує основою для введення нової інформації, а неозначеним – опис предмету. Тобто, артикль в офіційно-діловій документації має 2 напрями думки :

узагальнення та індивідуалізація. З одного боку, форми артикля слугують засобом виявлення кількісної характеристики предметів, причому це граматичне значення тісно пов'язане з граматичним значенням єдиності та множинності в текстах офіційно-ділової документації. З іншого боку, різні форми артикля є граматичним засобом вираження категорії визначеності та невизначеності. Категорія визначеності та невизначеності виражається через вживання форм означеного та неозначеного артиклей. Так, неозначений артикль вказує на відсутність у іменника попереднього смислового зв'язку з контекстом. Навпаки, означений артикль підкреслює вмотивованість появи іменника в даному контексті. Тобто, певні детермінативи спираються на інформацію, яку можна витягти з контексту. Якщо відносини між об'єктами носять стійкий характер, то вживається означений артикль. Якщо вони не обов'язкові, не відомі заздалегідь, то використовується неозначений артикль. Таким чином, означений артикль забезпечує зв'язок між відрізками тексту. Неозначений артикль показує відсутність попередніх знань про предмет, він знаменує поворот в оповіданні, появу нової якості, нових зв'язків.

РОЗДІЛ 3 ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ АРТИКЛЯ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВІЙ ДОКУМЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

3.1. Особливості перекладу офіційно-ділової документації в українській та французькій мовах

Офіційно-діловим стилем називають різновид кодифікованої мови, яка належить до соціально-значущої сфери суспільно-мовної практики людей і її ознаки визначені параметрами спілкування в даній сфері, та при цьому обов'язковим є наявність типових для тієї чи іншої сфери адресант (державна установа, приватна особа, офіційна особа), і адресат, тематика спілкування, цільова установка [66, с. 81]. Жанрами називають функціонально-стилістичні одиниці, які слугують базисом підстилю функціонального стилю, що відзначаються певним способом відображення дійсності, властивими їм рисами, єдністю структурної та композиційної організації. Офіційно-діловий стиль виокремлюється своєю відносною стійкістю і замкнутістю серед інших стилей мови. Він, як функціонально-стилістична одиниця високого ступеня абстрактності, за своєю природою є неоднорідним і, в свою чергу, має наступні підстилі [66, с. 82]:

1. Офіційно-документальний
2. Побутово-діловий

До текстів офіційно-ділового стилю, побутово-ділового підстилю належать: ділові переписки між партнерами та організаціями та приватні ділові бумага, а до офіційно-документального: юридична документація, договори, акти, апеляції та позови.

Переклад офіційно-ділової документації є тривалим, важким процесом, який вимагає особливих знань та вмінь. Головною проблемою перекладу офіційно-ділової документації для перекладача складає відсутність словесних конструкцій, які б були аналогом вихідної мови [63, с. 27]. До того ж, складності додає пряме відношення тексту до культурних особливостей і

менталітету народу та правової системи. І це все може призвести до того, що сенс тексту в початковій мові не буде відповідати сенсу мови перекладу навіть при абсолютно дослівній інтерпретації, як це відбувається з еквівалентами, постійними, рівнозначними, не залежними від контексту відповідниками слів двох мов [64, с. 12]:

Таблиця 3.5

Французький варіант	Український варіант
Victime	Жертва
Coupable	Винний
Loi	Закон
Testament	Заповіт
Prison	Тюрьма
Cour Supreme	Верховний суд
Juge de paix	Світовий суддя

Основними ознаками термінів є точність і однозначність, але не дивлячись на цей факт, офіційно-ділова лексика доволі полісемічна, тобто термін має кілька значень в мові перекладу і навпаки. Для правильного добору відповідника необхідно брати до уваги лінгвістичний контекст, в якому вживається дане слово. Так, французьке слово *action* має значення судовий позов і судову справу, а вираз *intenter une action*, в свою чергу, перекладається як відкрити справу або пред'явити позов. [67, с. 98] Таким чином, переклад офіційно-документального стилю є не тільки перекладом з однієї мови на іншу, але і з однієї правової системи в іншу. Перекладачеві доводиться збагачувати свої знання шляхом вивчення можливих лексичних еквівалентів слів і цілих фраз. Так французькому терміну *jurisprudence* не завжди відповідає український термін юриспруденція, оскільки основне значення цього терміна може бути перекладеним як судова практика, судові рішення. Французький термін *personne juridique* не перекладається як юридична особа,

а його перекладом є суб'єкт права. А французьким аналогом словосполучення юридична особа є *personne morale*. Слово **article** можна перекласти не тільки як артикль, а й в якості юридичного терміна статтю закону, пункт, товар або предмет, слово *médiation* перекладається українською не як медіація, а як посередництво (спосіб урегулювання конфлікту). Французьке слово *communication* здебільшого перекладається як комунікація, спілкування, а в юридичних текстах воно означає передачу судового рішення. Слово *instrument* перекладається як документ або правовий акт, а не як інструмент (знаряддя виробництва). Українському варіанту словосполучення диспозитивна норма відповідає французький еквівалент *règle supplétive*, а не *règle dispositive*, а *services publics* – не публічні служби, а державні служби українською [72]. Стандартизація ділової мови одна з основних ознак офіційно-ділового підстиля. Процес стандартизації розвивається в основному в двох напрямках [69, с. 44]:

1. Широке використання готових, затверджених формул, трафаретів, штампів;
2. Велика повторюваність однакових слів, форм, зворотів, конструкцій, у відображенні однотипності способів вираження думки в одних й тих самих ситуаціях.

Офіційно-ділова мова насичена також вербономінативами (дієслівно-іменні словосполучення), які в діловій мові стають універсальним засобом і часто використовуються замість дієслівних форм [68, с.16]. Вербономінанти в деяких випадках є обов'язковими до використання в діловій мові: *commettre un crime* вчинити злочин, *relever qn de ses fonctions* – звільнити кого-небудь від займаної посади, *imposer la responsabilité* накласти відповідальність.

Спілкування в письмовому вигляді дає можливість встановити комунікацію в широких часових і просторових рамках. Крім того, воно є фіксованим і документальним, що є особливо важливою рисою в сфері ділового мовлення, де обов'язковою є чіткість і ясність викладу і небажана багатозначність або подвійне тлумачення, які нерідко виникають в усній

комунікації [66, с.85]. Багато письмових текстів офіційно-ділової сфери мають юридичну силу, яка є відсутньою в усному мовленні. Текст офіційно-ділового стилю має базові характеристики, які є властивими всім текстам, таким як комунікативна спрямованість, смислова і логічна цілісність, зв'язність і завершеність, інформативна значимість, іншими словами текст ділової документації характеризується всіма категоріальним текстовими ознаками. Оскільки комерційна кореспонденція, яка є частиною офіційно-ділової лексики, володіє власними ознаками – базою її специфіки, можна визначити наступні її властивості: прагматичність, документальність, стандартизованість та нейтральність.

До комерційного листування входить ділова переписка між продавцем (*V – vendeur*) і покупцем (*A – acheteur*) в ході здійснення комерційної угоди [71, с. 75] . Схема листування залежить від простоти або складності замовлення, наявності або відсутності проблем при постачанні і врегулюванні рахунків [65, с. 2]. Отже, до комерційної кореспонденції входять наступні види переписки: запит покупця (*appel d'offre*); оферта (*offre*); замовлення (*commande*); повідомлення про отримання замовлення (*accusé de réception de la commande*); підтвердження замовлення (*confirmation de la commande*); рахунок за поставлений товар (*facture*); підтвердження оплати (*renvoi de règlement*).

Певні компоненти слугують базисом оформлення комерційного листування, що є тотожними з головними рисами офіційного стилю, властивими даному жанру: офіційність, стандартизованість, точність та нейтральність. Офіційність комерційної кореспонденції відчувається у ввічливій манері викладу: *Nous vous serions très obligés de bien vouloir nous indiquer s'il ne serait pas possible d'effectuer* – Ми будемо дуже вдячні, якщо Ви нам підкажете, чи це можливо здійснити ...; *Je tiens à vous faire savoir* – Я хотів би повідомити вам..., широкому використанні дієслівних конструкцій: *être conformé* – відповідати; *être à la recherche* – бути в пошуках; *présenter des excuses* – вибачатися [70, с. 29] .

Схема комерційного листа будується за досить суровими правилами, його зміст регламентується обмеженим набором ситуацій та стандартизації форми. Модельність в цьому випадку має симантичний характер, так як на рівні системи мови простежується варіативність використовуваних лінгвістичних засобів. Типовими структурно-смісловими складовими комерційного листа є: реквізити, отримання, презентація, прохання, вимоги, умови, проблема, попередня подяка, готовність до співпраці, відсилання до додатків [66, с.94]. Але в порівнянні з документацією офіційно-документального підстилю, листування комерційного типу вирізняється відносною свободою застосування лексичних засобів і відсутністю клішованих формулювань; використанням дієслів і дієслівних оборотів: *Nous sommes certains que* – Ми в цьому впевнені; *Nous sommes persuadés que* – Ми в цьому переконані ; *Nous vous assurons que* – Ми Вас в цьому запевняємо; переважанням двох структурно-семантичних моделей пропозиції: [71, с.99]

La quantité minimal expédié est de 28 caisses. Les frais d'expédition sont à la charge du destinataire. Les délais de livraison sont de 7 jours maximum. Nous ne travaillons plus ni de modèle "grand format" en boîte métal, ni de modèle "familial" [79] – Мінімальна кількість відвантажених одиниць – 28 коробок. Витрати за доставку бере на себе одержувач. Термін доставки не більше 7 днів . Ми більше не пакуємо крупногабаритну посилку у металеву коробку чи посилку сімейного виду (переклад наш – Г. К.) .

Прохання в комерційних листах виражається за допомогою наступних прийомів: [70, с. 48]

1. Клішованих лексичних засобів, зокрема дієслів спеціальної семантичної групи (*prier, demander* – просити, запросити), а також іменників, утворених від цих дієслів (*une demande* – прохання, запит);

2. Граматичних засобів, таких як умовний спосіб в реченні, зміна типу речення (розповідного, питального і спонукального). Вживання *Conditionnel* у французькій версії комерційного письма висловлює позицію мовця в двох аспектах. З одного боку, *Conditionnel* вказує на те, що дія,

виражена в підрядному реченні здається малореалізуючою. Таким чином, *Conditionnel* виражає позицію мовця щодо даної ситуації. З іншого боку, форма *Conditionnel* служить для пом'якшення категоричності висловлювання, пов'язаної з відношенням між мовцем та адресатом. Таким чином, *Conditionnel* виконує етичну функцію у французькій мові, а в українській – за допомогою частки: [66, с.8]

Le 10 avril dernier, nous vous avons commandé 8000 m2 de tuile pour chantier à Nice. Or, le promoteur pour lequel nous devons travailler vient d'être déclaré en règlement judiciaire et abandonne de ce fait la poursuite de ce chantier. Accepteriez-vous, en conséquence, d'annuler notre commande? [66, с. 4] – 10 квітня ми замовили 8000 м2 черепиці для будівництва в Ніццу, однак забудовник, на якого ми мали працювати, щойно був оголошений неплатіжоздатним і тому відмовляється від продовження цього проекту. Чи погодитесь ви скасувати наше замовлення? (переклад наш – Г. К.).

Для комерційного листування характерне використання *Conditionnel Passé* при нереальності виконання поставлених умов:

Cette commande aurait dû nous être livrée le 27 avril [70, с.19] – Це замовлення повинно було бути доставленим ще 27 квітня (переклад наш – Г. К.).

А також складний синтаксис фраз, що включає обставини, причини і наслідки: *Après vérification, nous constatons que la facture a été établie d'après les conditions générales de vente alors que des conditions spéciales nous avaient été accordées par votre représentant M. Lechat. Les articles livrés ne sont pas conformés à ceux commandés* [70, с.24] – Ми хотіли б зауважити, що після детальної перевірки, рахунок фактуру було виставлено на загальних умовах продажу, тоді як представник Вашої фірми пан Леша нам вже підтвердив спеціальну пропозицію. Доставлені товари не відповідають замовленим (переклад наш – Г. К.).

Що до культурно-національної специфіки офіційно-ділового мовлення у французькій мові менш виражена прямолінійність в листуванні, в порівнянні з українською мовою, де широко використовуються “Conditionnel” і “Futur Simple”: *Il est entendu que votre commission vous serait payée, comme d'usage, par* – мається на увазі, що ваша комісія буде виплачена вам... *Nous devrions analyser les problèmes qui nous sont posés, de façon plus approfondie. Tous les litiges seront résolus à l'aimable* [70, с.29] – Ми повинні проаналізувати проблеми, які стоять перед нами, більш ретельно. Всі суперечки вирішуватимуться мирним шляхом (переклад наш – Г. К.).

Особливої уваги варті штампи, що прописують на початку та в кінці французького ділового листа: *Nous avons l'honneur de vous communiquer que* – Маємо честь повідомити вам, *Je tiens a vous informer que* – Я хотів би повідомити, *Veillez agréer l'assurance de ma considération distinguée*

[71, с. 45] – Прийміть мої запевнення в глибокій повазі (переклад наш – Г. К.).

Також у французькому комерційному листі такі кліше як, наприклад, “Просимо терміново підтвердити” виражається ця проста думка досить довгими конструкціями: “**Dans l'attente d'une confirmation rapide de votre part**”. Україномовний діловий лист закінчується коротким “З повагою”, тоді як аналогічний лист французькою мовою має зовсім інший нагромаджений варіант “*Nous vous prions d'agréer, Monsieur, l'expression de notre considération distinguée*”.

3.2. Засоби передачі артикля в українській мові офіційно-ділової документації

Оскільки українська мова – синтетична, то артикль є відсутнім для неї, тому цей аспект повинен бути врахованим з точки зору перекладу через коректну передачу граматичних та семантичних відтінків, які бере на себе артикль у французькій мові в цілому та в індивідуальних мовних випадках.

За допомогою наявності означеного, неозначеного в реченні або опущення артикля там, де його присутність очікується з погляду нормативної граматики, ці відтінки є яскраво вираженими. В загальному значенні роль артикля, як приналежності до іменника, передається флективними засобами в українській мові. І коли на артикль не накладається додаткове навантаження, лише при умові граматичної необхідності, тобто реалізувати категорію детермінативності, тоді при перекладі можна використати безеквівалентну форму. Перекладаючи українською мовою такі речення як:

Les financements seront accordés pour une durée annuelle [76] – Фінансування надаватимуться на період одного року (переклад наш – Г. К.). В такому випадку перекладачеві не має необхідності компенсувати відсутність артикля в українській мові, оскільки його наявність в мові оригіналу є суто граматичною і не впливає на загальний зміст повідомлення. Однак в багатьох випадках артиклі відіграють смислову роль в реченні, тому вимагають компенсації при перекладі, наприклад за допомогою способів еквівалентного відтворення засобів вираження категорії означеності та неозначеності українською мовою.

На даному етапі розглянемо результати аналізу фактичного матеріалу, одержаного способом суцільної вибірки з офіційно-ділової документації французькою мовою щодо еквівалентного перекладу українською категорії означеності та неозначеності.

Вживання означеного артикля у французьких текстах не завжди є обов'язковим задля вираження означеності в текстах. В даних випадках в

українському тексті форма означеності передається імпліцитно, тобто в українській мові при перекладі значення артикля можна опустити, оскільки він не несе ніякої інформативності в даному випадку, наприклад:

L'appel à projets est financé sur le programme 104 “intégration et accès à la nationalité française”, action 15 “accompagnement des réfugiés” [76] – Конкурс проектів фінансується в рамках програми 104 “інтеграція та доступ до французького громадянства”, акції 15 “підтримка біженців” (переклад наш – Г. К.).

Поняття *intégration et accès à la nationalité française* та *accompagnement des réfugiés* у цій ситуації конкретизуються контекстом. Їх вжито не в загальному значенні, вони співвідносяться із змістом (це назви програми 104 та акції 15).

Discussions au Conseil qui ont été initiées, tant à niveau technique que politique, par la Présidence allemande du Conseil de l'UE lors de la publication du Pacte se poursuivent [77] – Продовження обговорень в Раді, які були ініційовані, як на технічному, так і на політичному рівнях, головуванням Німеччини в Раді ЄС, на період публікування пакту (переклад наш – Г. К.).

Поняття *Discussions* має контексне уточнення *au Conseil*, що виділяє дане поняття серед інших видів. Слово *niveau* у французькому тексті вжито в однині, а під час перекладу на українську, воно має форму множини. Цей приклад вказує на генералізуючу семантику зіставлених словоформ, тому в українському варіанті переклад артикля опущено, оскільки також він не несе в собі ніякого навантаження.

Незважаючи на їх конкретизацію контекстом, означений артикль не завжди вживається у французьких текстах офіційно-ділового стилю. Речення французького варіанту починається з підмета, але під час перекладу на українську мову відбулася трансформація і дієслово *se poursuivent* перетворилося на дієприкметник Продовження. Випадки, коли відтінок означеності, накладаються на дієприкметник складають незначну кількість.

Означеність у французькому тексті виражена за допомогою артикля, а в українському тексті – тільки контекстуально. Тому в українському варіанті означеність предмету можна відчутти на базі всього тексту, а у французькій мові – не завжди. Наприклад:

Les propositions de la Commission s'articulent autour de trois principaux axes : le renforcement des frontières extérieures, un partage plus équitable des responsabilités et de la solidarité, et le renforcement de la coopération avec les pays tiers [77] – Пропозиції Комісії стосуються трьох основних напрямків: зміцнення зовнішніх кордонів, більш справедливий розподіл відповідальності та солідарності, а також посилення співпраці з країнами третього світу (переклад наш – Г. К.).

Іменник, який вжитий з неозначеним артиклем у французькому варіанті, відноситься до конкретної ситуації і ототожнюється концепту індивідуалізації, а в українському варіанті значення індивідуалізації передається тільки імпліцитно, тому в цьому випадку артикль не перекладається на українську мову. Наприклад:

Un règlement établissant un cadre de gestion de l'asile et de la migration, qui a vocation à remplacer le règlement Dublin afin d'assurer un plus juste équilibre entre les principes de responsabilité et de solidarité qui doivent présider l'Europe [77] – Регламент, (саме той, що...) що встановлює систему управління наданням притулку та міграції, має на меті замінити Дублінське урегулювання, щоб забезпечити більш справедливий баланс між принципами відповідальності та солідарності, які повинні керувати Європою (переклад наш – Г. К.).

Існують випадки, коли означений артикль бере на себе відтінки вказівних займенників та прикметників під час перекладу, тому в українському варіанті можна перекласти його як цей, подібний, той, що... Наприклад:

La structure des catégories socioprofessionnelles par exemple, avec une part élevée d'ouvriers et relativement peu de cadres chez les immigrants comparés aux

non-immigrés, est un des éléments qui expliquent que le taux de chômage des premiers soit globalement supérieur à celui des seconds [78] – Подібна структура соціально-професійних категорій, наприклад, з високою часткою працівників і відносно невеликою кількістю менеджерів серед іммігрантів порівняно з не іммігрантами, є одним із елементів, які пояснюють, що рівень безробіття у перших загалом вищий, ніж у других (переклад наш – Г. К.).

В цьому випадку означений артикль в тексті перекладу виражений прикметником Подібна, що бере на себе функції означеності в українському варіанті перекладу.

Parmi les immigrants, les personnes nées dans un pays d'Afrique hors Maghreb sont nettement plus souvent actives que celles des autres origines [78] – Серед іммігрантів, ті люди, які народилися на території Африки, окрім Магрибу, мають більше можливості на працювання, ніж представники інших країн (переклад наш – Г. К.).

В цьому випадку означений артикль перебирає на себе функції уточнення, тому в українській мові він може бути перекладеним, як уточнююча частка.

У тих випадках, коли неозначений артикль вказує на новий предмет у тексті, він зазвичай не перекладається:

Près d'un actif immigré sur trois n'a pas de diplôme contre moins d'un sur dix pour les actifs non immigrants [79] – Майже кожен третій іммігрант не має освіти в порівнянні з показником одного до десяти робітників, які не є іммігрантами (переклад наш – Г. К.) . Ще один приклад яскраво відображає опущення артикля при перекладі:

Un règlement de gestion des situations de crises et de force majeure devant permettre de répondre à des situations imprévisibles et d'urgence par le biais d'aménagements procéduraux et de réponses solidaires [79] – Положення щодо управління кризовими та форс-мажорними ситуаціями, яке повинно дати можливість реагувати на непередбачувані та надзвичайні ситуації шляхом процедурних заходів та комплексних дій (переклад наш – Г. К.).

Але слід зазначити, що випадки, коли у перекладі неозначений артикль потрібно перекласти словами “весь”, “один”, “якийсь”, “деякий” тощо, не є рідкісними задля гармонізації тексту, глобалізації предметів або їх виділення, наприклад:

Ce “nouveau départ” avait été annoncé à l’automne dernier par la Commission, en amont d’un travail approfondi de consultation auprès des États membres de l’UE afin de trouver une approche équilibrée entre des positions divergentes [78] – Про цей “новий старт” було оголошено Комісією минулої осені напередодні широких консультацій з країнами – членами ЄС щодо пошуку деякого збалансованого підходу між розбіжними позиціями (переклад наш – Г. К.).

У реченні французького варіанту означений артикль часто відіграє роль вказівного займенника, що є його першочерговою функцією при перекладі на українську, наприклад:

Le présent appel à projets de la direction de l’asile vient en complément de ces initiatives sur les autres volets de l’intégration, en particulier : la sensibilisation à la mobilité géographique, l’accès aux soins ainsi que le développement de l’accès à la culture, au sport et aux loisirs, le renforcement des liens avec la société civile notamment toutes actions favorisant l’inclusion des femmes dans la vie de la cité [77] – Цей позов проєктів від Департаменту міграційної служби доповнює ці ініціативи щодо інших аспектів інтеграції, зокрема: проінформованість щодо географічної мобільності, доступу до медичної допомоги, а також розвитку культури, спорту та дозвілля, зміцнення зв’язків із суспільством, тобто всі дії, що сприяють включенню жінок у життя міста (переклад наш – Г. К.).

До функцій означеного артикля, крім вказівки на інформованість комунікантів щодо предмета обговорення, також входить функція, де означений артикль служить сигналом попередньої інформації з анафоричної спрямованості, відправляючи до попередньої інформації з тексту або загальних знань про світ або життєвого досвіду. У референтому ланцюжку

означений артикль бере на себе первинне найменування і проводить його крізь весь текст, доповнюючи, уточнюючи чи просто повторюючи, не надаючи новизни вже відомому предмету, наприклад:

Prévue initialement pour le printemps 2020, la publication de ces propositions a été plusieurs fois retardée en raison de la situation sanitaire et de la priorité donnée à d'autres échéances européennes importantes comme le plan de relance et le budget 2021-2027 [77] – Запланована на початок весни 2020 року, публікація цих пропозицій кілька разів відкладалася через санітарну ситуацію та наданий пріоритет іншим важливим європейським подіям, таким як план активізації та розподіл бюджету на період 2021–2027 років (переклад наш – Г. К.).

Також прикладом може слугувати: *Le projet cible 200 réfugiés sur les territoires Auvergne, Rhône, Alpes, Bourgogne Franche Comté, Bretagne, Centre Val de Loire, Grand Est, Normandie, Nouvelle Aquitaine, Occitanie* [76] – Проект, орієнтований на 200 біженців у регіонах Овернь, Рона, Альпи, Бургунські Франш-Конте, Бретані, Центр Долина Луари, Гранд-Ест, Нормандія, Нова Аквітанія та Окситанія (переклад наш – Г. К.).

Переклад речень з виразно-референтним статусом є доволі не варіативним. Наприклад, дуже часто означеному артиклю в українській мові відповідає нульовий показник:

Un règlement introduisant une procédure de filtrage aux frontières extérieures de l'Union afin de procéder rapidement à des vérifications d'identité, de sécurité et de vulnérabilité avant d'orienter le ressortissant de pays tiers vers la procédure la plus adaptée [77] – Положення про запровадження процедури перевірки на зовнішніх кордонах Союзу з метою пришвидшення проведення перевірки особистості, безпеки та схильності перед направленням громадянина країни третього світу до відповідної процедури (переклад наш – Г. К.).

В основному, за допомогою означеного артикля відокремлюють особу чи предмет, що позначаються іменником, тобто вони є індивідуально –

означеними, виокремленими із даного класу, але в такому випадку артикль часто не перекладається українською мовою:

Il appartient désormais au Parlement européen et au Conseil de l'Union européenne de les examiner. Les discussions au Conseil qui ont été initiées, tant à niveau technique que politique, par la Présidence allemande du Conseil de l'UE lors de la publication du Pacte se poursuivent [79] – Їх виносять на розгляд в Європейському парламенті та Раді Європейського Союзу. Продовжуються обговорення в Раді, які були ініційовані, як на технічному, так і на політичному рівні, головуванням Німеччини в Раді ЄС, коли пакт був опублікований (переклад наш – Г. К.).

Оскільки Європейський парламент, Рада Європейського Союзу є єдиними в своєму роді, то у французькому варіанті ставиться означений артикль, а в українському – він є опущеним.

У французькомовних текстах офіційно-ділового стилю відтінок лексеми “кожен” або “всі” передається за допомогою означеного артикля:

Les directions et services de la direction générale des étrangers en France (DGEF) sont placés sous l'autorité du Directeur général, Claude d'Harcourt [77] – (Кожне) Управління та служби Головного управління у справах іноземців у Франції (DGEF) перебувають у підпорядкуванні Генерального директора Клода д'Аркура (переклад наш – Г. К.).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Переклад офіційно-ділової документації є складним, різностороннім процесом міжкультурної комунікації, який спрямований на відтворення інформації в чіткій формі однієї культури, і її адаптації в іншій. Основними стильовими рисами офіційно-ділової документації є офіційність, стандартизованість, точність і нейтральність. Офіційність даного стилю проявляється у підкреслено ввічливій манері викладу, це стосується ділової переписки, та використанні аналітичних конструкцій, суворому відборі лексичних засобів. Стандартизованість текстів характеризується модельністю та клішуванням мовних засобів. Чітке дотримання логічної структури викладу, використання термінів, професіоналізмів та монотемність забезпечують точність даного стилю. Нейтральність виявляється в тому, що прояв будь-якого роду почуттів має помірний характер в ділових листах, це виражається за допомогою клішованих фраз на початку та в кінці тексту, або є нульовим в такій документації, як пакти, офіційна статистика, апеляції або проекти державного рівня. Особливості перекладу офіційно-ділових документів полягають:

- В специфіці ділового мовлення, наявністю складних та нагромаджених формулювань та кліше, дуже громіздкими та архаїчними фразами, зворотами.
- В необхідності розуміння всіх тонкощів даної сфери для адекватного перекладу.
- У високій відповідальності, що лежить на перекладачеві за текст перекладу.

Через відсутність спеціальних знань перекладача, як лінгвістичних, так і правових у сфері офіційно-ділового спілкування, перекладач може зіштовхнутися з цілою низкою перекладацького браку, а саме: упущення важливої інформації, заміна термінів та офіційно-ділової лексики загальноживаними словами, заміна списку слів одним узагальнюючим

терміном, буквальний та вільний переклад, зловживання транскрипцією слів, які вже мають еквіваленти у мові перекладу.

Ще одним важливим фактором, що ускладнює процес перекладу текстів офіційного стилю є культурні особливості менталітету та правової системи країн. Тобто, одним з основних завдань перекладача є правильний добір відповідника сфери вжитку даного слова. Діловий стиль має основних два підстили: офіційно-документальний, до якого належить різного роду документація та побутово-діловий, до якого відноситься, в основному, комерційне листування. Ці два підстили поєднують основні риси офіційно-ділового стилю: широке використання готових, затверджених формул, трафаретів, штампів та велика повторюваність однакових слів, форм, зворотів, конструкцій, у відображенні однотипності способів вираження думки в одних й тих самих ситуаціях. На відміну від юридичної документації, варіативність використовуваних лінгвістичних засобів в офіційному листуванні є менш обмеженою, але цей факт не відмінює наявності чіткої структури, нейтральності та стандартизації даного типу листування. Отже, головними ознаками двох підстилей є обмеження набору ситуацій та стандартизація форми та чіткість викладу.

Артикль, в свою чергу, є граматичною одиницею, яка надає особливої варіативності при перекладі офіційно-ділової документації. Оскільки французька належить до аналітичних мов, в яких артикль є наявним, а українська – до синтетичних, в яких артикль не існує, саме цей факт ускладнює процес перекладу офіційно-ділової документації, оскільки вимагає коректну передачу його граматичних та семантичних відтінків. На конкретних прикладах, взятих з офіційних французьких текстів, а саме пактів, пропозицій, планів та статистик, було виявлено, що артикль, в основному, несе на собі відтінок означеності або неозначеності. Через те, що артикль в багатьох випадках мови оригіналу є суто граматичною одиницею і не впливає на загальний зміст повідомлення, перекладачеві не має потреби компенсувати

відсутність артикля в синтетичній мові перекладу. Але у випадках, коли підмет за допомогою контекстного означення може бути виділеним, у французькій мові артиклі опускаються, тоді в українському перекладі він відображається імпліцитно. До функцій означеного артикля, крім вказівки на інформованість, також входить функція передачі відомостей про предмет з минулих речень, тобто несе в собі попередньо відому інформацію з контексту, в українській мові, в основному, такі випадки вживання артикля перекладаються за допомогою вказівного займенника “цей”. Щодо наявності неозначеного артикля, який вказує на новий предмет у тексті у французькій мові, в українській – він зазвичай не перекладається.

Отже, артикль, який притаманний аналітичним мовам, до складу яких входить французька, в українському варіанті в основному передається флективними засобами або опускається зовсім. Це пов'язано з контекстуальною зв'язністю артикля з текстом, з його функціями, як вказівного елемента на означеність або неозначеність в тексті та його наявності, як граматичного елемента.

ВИСНОВКИ

Дослідивши у кваліфікаційній роботі магістра документацію офіційно-ділової лексики, було встановлено, що артикль – це доволі амбівалентний та складний з перекладознавчої точки зору феномен в граматиці французької мови. Є різні теорії, які пояснюють вжиття артикля з різними іменниками. До даних теорій відносяться: теорія генералізації та індивідуалізації, логічна теорія, теорія установки, кількісна теорія, інформативна та контекстуальна теорія. Ці теорії не є протилежними одна одній, однак вони доповнюють одна одну.

Дослідження показало, що артикль являє собою складне явище, яке розглядається лінгвістами й досі. Можна виокремити наступні причини, пов'язані з тривалим інтересом дослідження даних граматичних одиниць: варіативність функцій артикля, синкретичний характер його значення, багатозначність, важливість та особливості використання в тексті. Форми артикля надають кількісної характеристики предметності, яка прямо пов'язана з таким граматичним значенням, як однина і множина іменника. До того ж, різні форми артикля беруть на себе функції вираження категорії визначеності та невизначеності іменника, за допомогою означеного та неозначеного артиклів.

На основі прикладів офіційно-ділової документації, взятих з офіційних французьких джерел було встановлено, що артикль бере на себе функції показника визначеності або невизначеності предмета: *Il appartient désormais au Parlement européen et au Conseil de l'Union européenne de les examiner. Les discussions au Conseil qui ont été initiées, tant à niveau technique que politique, par la Présidence allemande du Conseil de l'UE lors de la publication du Pacte se poursuivent.* Дослідивши *L'Acte de répartition départementale des immigrés en 2016* (Акт відомчого розподілу іммігрантів 2016 року) ми виявили, що неозначений артикль французької мови може перекладатися прикметником “деякий” : *Ce “nouveau départ” avait été annoncé à l'automne dernier par la*

Commission, en amont d'un travail approfondi de consultation auprès des États membres de l'UE afin de trouver une approche équilibrée entre des positions divergentes – Про цей “новий старт” було оголошено Комісією минулої осені напередодні широких консультацій з країнами – членами ЄС щодо пошуку деякого збалансованого підходу між розбіжними позиціями, а означений – навпаки, передає значення лексеми “кожен”: Les directions et services de la direction générale des étrangers en France (DGEF) sont placés sous l'autorité du Directeur général, Claude d'Harcourt – (Кожне) Управління та служби Головного управління у справах іноземців у Франції (DGEF) перебувають у підпорядкуванні Генерального директора Клода д'Аркура.

Також, у французькому варіанті іменник, який вжито з неозначеним артиклем, відноситься до конкретної ситуації і ототожнюється концепту індивідуалізації, тобто він перебирає на себе функції означеності, але при перекладі на українську мову, означеність виражається контекстуально. Що продемонстровано в наступному прикладі: Un règlement établissant un cadre de gestion de l'asile et de la migration, qui a vocation à remplacer le règlement Dublin afin d'assurer un plus juste équilibre entre les principes de responsabilité et de solidarité qui doivent présider l'Europe – Регламент, (саме той, що...)_що встановлює систему управління наданням прихисту та міграції, має на меті замінити Дублінське урегулювання, щоб забезпечити більш справедливий баланс між принципами відповідальності та солідарності, які повинні керувати Європою. Нерідко відбувається опущення артикля у французькій мові на початку речення через відсутність смислового навантаження у нього. Тобто, він не несе в собі ніякої інформації, саме тому його не відтворено ні в французькій, ні в українській мові даного випадку: Discussions au Conseil qui ont été initiées, tant à niveau technique que politique, par la Présidence allemande du Conseil de l'UE lors de la publication du Pacte se poursuivent – Продовження обговорень в Раді, які були ініційовані, як на технічному, так і на політичному рівнях, головуванням Німеччини в Раді ЄС, на період публікування пакту.

Таким чином, за допомогою даного дослідження ми змогли розв'язати наступні завдання:

Особливості французького артикля: Артикль – це службова частина мови, притаманна аналітичним мовам. Він окреслює категорії визначеності або невизначеності предмета, що виражений іменником. Визначеність демонструє індивідуалізованість предмета, тобто виділення цього предмета з ряду інших, а невизначеність має більш загальний характер та окреслює предмети загалом. Отже, у французькій мові категорія детермінації є граматичною характеристикою іменника і виражається протиставленням артиклів, що регулярно супроводжують іменник; вибір того чи іншого артикля обумовлений особливостями осмислення ситуації мовцем і визначається їм. Артикли є залежними від іменника, вони чітко відтворюють внутрішні, властиві іменнику значення. До функцій артикля належить відтворення загальних ознак об'єкта, таких як приналежність, кількість, рід.

В рамках розвитку сучасної французької лінгвістики, вивчення артикля, як граматичної одиниці, викликає науковий інтерес. Дослідження взаємодії розвитку даного класу з його відображенням у роботах лінгвістичного змісту демонструє багатоаспектний взаємовплив об'єктивної мовної реальності та її відбиття крізь призму тієї чи іншої граматичної теорії. Визначення артикля в сучасній французькій мові дає можливість зробити висновок, що французький артикль є детермінативом, який визначає значні семантичні і синтаксичні функції в мові: він служить граматичним показником роду і числа іменника, а також є актуалізатором іменника в реченні.

Зіставний аспект досліджень французького артикля: Багато науковців висували власні теорії, щодо визначення артикля та його місці в лінгвістиці. Наприклад, Г. Гійом вважає, що артикль є виключно скомпанованим явищем в граматиці французької мови, без якого існування мови – неможливе. А такі вчені, як Є. А. Реферовська і А. К. Васильєва називають означений артикль – індивідуалізатором, тобто елементом, що індивідуалізує іменник з ряду інших предметів.

Огляд функцій різних форм французького артикля: Тлумачення основної функції артикля є досі не визначеним, оскільки саме поняття артикля є складним граматичним явищем в мові. Вчені мають різні версії, щодо функцій французького артикля. Наприклад, Х. Вайнріх в своїй статті стверджує, що функція такого класу морфем, як французький артикль, взагалі може “бути зрозумілою тільки в перспективі всього тексту”, оскільки він має взаємні відношення з усіма одиницями тексту. Тобто, у текстах з високою частотою повторення артикля, артикль керує розумінням тексту в правильному напрямку та виділяє важливість суб'єктів, об'єктів, дій, подій в процесі текстовідтворення. Ряд лінгвістів вважають, що основною функцією артикля вважають морфологічну, яка полягає у вираженні категорії роду і числа. Згідно з Ж. Галіше, іменник в сучасній французькій мові не завжди чітко висловлює рід і число, що спровокувало на необхідність у використанні артикля, як вказівника для вираження цих категорій.

Лексичні, синтаксичні та морфологічні засоби передачі функцій французького артикля при перекладі офіційно-ділової документації на українську: артикль є основним мовним засобом, який позначає категорії означеності або неозначеності у французькій мові. Дана категорія служить для позначення іменної групи, яка називає певний об'єкт або об'єкти. При цьому присутня очевидна приналежність іменної групи з означуваним нею об'єктом, або приналежність, що легко встановлюється з лінгвістичного та екстралінгвістичного контексту. В українській мові, через відсутність артикля, речення можуть бути перекладені за допомогою флексивних засобів або імпліцитно. В більшості випадків артикль опускається при перекладі на українську. Він може бути інтерпретованим через вказівний займенник або уточнення в складних реченнях. Артикль в офіційно-діловому стилі виконує функцію направленості, тобто направляє думку співрозмовника в правильному напрямку, виділяючи особливість предмету розмови. Таким чином, означеність певного предмета в реченні може бути виділена за допомогою вже відомої інформації з минулих речень.

Отже, в ході дослідження було виявлено оскільки артикль залишається спірним елементом серед науковців, то він викликає ряд труднощів правильності його вживання у французькій мові, що робить її відмінною від української. Артикли спричиняють ряд проблем у процесі перекладу офіційно-ділової документації з французької на українську мову, тому даний аспект вимагає кваліфікації, детальної підготовки та розширених знань перекладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Илия Л. И. Атикль во французском языке. Москва: Учпед, 1956. 415 с.
2. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва: Изд-во иностранной литературы, 1955. 416 с.
3. Функции притяжательного прилагательного и определенного артикля в параллельном употреблении в современном французском языке: [дис. / авт. Алексеев Г.П.]. – Москва: Изд. МГУ, 1954. 16 с.
4. Смирнова Н. С. Французский язык. Частич. атикль. Москва: Муравей, 2001. 43с.
5. Потушанская Л. Л., Юдина И. А., Шкунаева И. Д. Практический курс французского языка: в 2-х ч. Москва: Мирта-Принт, 2001. Ч.1. 336 с.
6. Литвин Ф. А. Общее и национально-специфическое в семантике артикля в разных языках. Санкт-Петербург: Алеф–пресс, 2014. 557с.
7. Гак В.Г. Введение во французскую филологию: Учеб. пособие для студентов I курса пед. ин-тов по спец. Москва: Просвещ., 1986. 305 с.
8. Липатова М. К. Значение определенного артикля перед обращением: автореф. дис. на соис. уч. степени канд. филол. наук: 1983, «Филология». гос.ун. им. А. А. Жданова. Ленинград, 1983. 20 с.
9. Цырлин М.А. Проблема нулевого артикля в современном французском языке: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук. 10.02.05 «Филология». Ленинград, 1985. 16 с.
10. Wagner R. L., Pinchon J. Grammaire du français classique et moderne. Paris: Nathan, 1962. 391 p.
11. Аллендорф К. А. Очерки истории французского языка. Москва: гос. учеб., пед. изд-во, 1959. 310 с.
12. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва: 3-е, посм. издание, 1950. 318с.
13. Иванченко А. Французская грамматика в таблицах и схемах. Москва: Каро, 2009. 128с.

14. Grégoire M., Franco E., Thiévenaz O. Grammaire progressive du français. Paris: CLE International, 2017 – 256 p.
15. Марцелєва, М. Н. Ариклє в именной конструкции. Владимир: ГПИ, 1982. 67 с.
16. Guillaume G. Temps et verbe. Paris: H. Champion, 1968. 235 p.
17. Ботвіна Н. В. Офіційно - діловий та науковий стилі української мови. Київ: Артєк, 1999. 263с.
18. Брицина. В. М. Сучасне діловодство: зразки документів, діловий етикет, інформація для ділової людини. Київ: Довіра, 2007. 687 с.
19. Рахманін Л. В. Стилїстика ділової мови і редагування службових документів. Москва: ФЛИНТА, 1988. 256 с.
20. Коваль Н. Є. Судовий документ як тип тексту Іноземна філологія. Львів: Львівська політехніка, вип. 113. 340 с.
21. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування. Київ: Каравєла, 2005. 245 с.
22. Ошанина Ж. Г. Употребление артикля во французском языке. М.: Наука, 1973. 112 с.
23. Чудинова Ю. В. Определенный артикль во французском тексте и средства его передачи. Москва: КНОРУС, 2017. 116 с.
24. Тураєва З. Я. Текст: структура и семантика. Москва: Просвещение, 1986. 127 с.
25. Арутюнова Н. Д. Дискурс Лингвистический словарь. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 249с.
26. Вайнрих Х. Текстовая функция французского артикля. Москва : Прогресс, 1978. 489 с.
27. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва : Иностранная литература, 1961. 286 с.
28. Папина А. Ф. Текст: его единицы и глобальные категории. Москва: Едиториал, 2002. 368 с.

29. Galichet G. Grammaire structurale du français moderne. Limoges : Charles - Lavauzelle, 1967. 248 p.
30. Damourette J. et Pichon E. La grammaire en tant que mode d'exploration de l'inconscient. Paris : ENS, 1928. 257 p.
31. Guillaume G. Particularisation et généralisation dans le système des articles français. Paris: Champion, 1944. 322 p.
32. Bidois R., Bidois G. La syntaxe du français moderne. Paris: Picard, 1967. 371p.
33. Léon Clédat. Manuel de Phonétique et de Morphologie romanes. Paris: Champion, 1929. 185 p.
34. Реферовская Е. А., Васильева А. К. Теоретическая грамматика французского языка. Ленинград : Просвещение, 1973. 551 с.
35. Пропп В. Я. Морфология русской сказки. Москва: Просвещение, 1969. 369с.
36. Гак В. Г. Повторная номинация и ее стилистическое использование. Вопросы французской филологии. Москва: Просвещение, 1972. 336 с.
37. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка. Москва: Добросвет, 1981. 208 с.
38. Шмелев А. Д. Определенность-неопределенность в названиях лиц в русском языке : автореф. дис. на соискание канд. филол. наук: «Филология» / Москва. МГУ. Москва, 1984. 13 с.
39. Meillet A., Bloch J. Grammaire comparée. Paris: Champion, 1948. 269 p.
40. Guillaume G. La question de l'article. Paris: Champion, 1945. 297 p.
41. Guillaume G. Language et science du langage. Paris : Nizet, 1964. 286 p.
42. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка. Москва: Добросвет, 1979. 304 с.
43. Левицкий Ю. А. Язык, речь, текст. Пермь: Изд-во. Перм. ун-та, 1999. 197с.
44. Курилович Е. А. Очерки по лингвистике. Москва: Изд. иностр. лит., 1962 456 с.
45. Мещанинов И. И. Члены предложения и части речи. Москва: Наука, 1978. 386 с.
46. Суник О. П. Общая теория частей речи. Москва: Наука, 1966. 129 с.

47. Wagner R., Pinchon J. Grammaire du français classique et moderne. Paris: Picard, 1962. 263 p.
48. Gougenheim G. Système grammatical de la langue française. Paris: Picard, 1963. 114 p.
49. Mitterand H. Observation sur les prédéterminants du nom. Paris: Champion, 1963. 253p.
50. Grevisse M. Le bon usage. Paris: Editions J. Duculot, 1998. 1224 p.
51. Gougenheim G. Système grammatical de la langue française. Paris : Champion, 1963. 328 p.
52. Алисова Т. Б., Репина Т. А., Таривердиева М. А. Введение в романскую филологию. Москва: Высшая школа, 2007. 453 с.
53. Катагощина Н. А., Гурычева М. С., Аллендорф К. А. История французского языка. Москва: Высшая школа, 1976. 312 с.
54. Нефедова Л. А., Поляков О. Г. Заимствованные устойчивые словосочетания из английского языка: прямые заимствования или кальки? (на материале современного немецкого и русского языков): автореф. дис. на соискание канд. филол. наук: 10.02.15 «Филология» / Москва. 20 с.
55. Поляков О. Г. Некоторые вопросы разработки основных образовательных программ подготовки учителей и преподавателей иностранных языков в контексте реализации новых образовательных стандартов. Москва: Бизнес-Наука-Общество, 2015. 311 с.
56. Поляков О. Г., Вязовова Н. В. Некоторые вопросы проектирования системы лингвистического образования. Москва: Бизнес-Наука-Общество, 2015. 348 с.
57. Секирин В. П. Заимствования в английском языке. Киев: Киев, 1964. 152с.
58. Сергиевский М. В. История французского языка. Москва: Гос. уч.-пед. изд-во, 1938. 288 с.
59. Сидоров А. А. Английская экспансия в современном французском языке. Волга: Вестник Волжского ун-та, 2013. 90 с.

60. Черников И. И. Гибель империи. Москва: Terra Fantastica, 2002. 640 с.
61. Моруа А. Прометей, или Жизнь Бальзака. Москва: Прогресс, 1967. 640 с.
62. Рахманин Л.В. Стилистика деловой речи и редактирование служебных документов. Москва : Наука, 2012. 256 с.
63. Алимов, В. В. Юридический перевод: практический курс. Москва : КомКнига, 2005. 160 с.
64. Рецкер, Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер.- М.: Р. Валент, 2004. 237 с.
65. Вольская И. С. Дифференциальные признаки официально-делового стиля на синтаксическом уровне: автореферат дис. на соискание канд. филол. наук: 1966. «Филология» / Москва. Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. 14 с.
66. Вострикова Н. В. Функционально-стилистические особенности французского коммерческого письма: автореф. дис. на соискание канд. филол. наук: 29.06.04. «Романские языки» / Пятигорск. Воронежский гос. унив. 16с.
67. Гамзатов М. Г. Техника и специфика юридического перевода. СПб.: Филологический факультет, 2004. 184 с.
68. Гумилевская, Е. Б. Административно-юридический стиль французского языка и его использование в литературе: автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.19 / Е. Б. Гумилевская – Л., 1972. 21 с.
69. Комиссаров, В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учеб. пособие для ин-ов и факультетов иностр. яз. Москва : Высш. шк., 1990. 253 с.
70. Colignon J.-P. Guide pratique de la correspondance et du téléphone— P.: Gembloux-Duculot, 1983. 95 p.
71. Descotes-Genon C. La messagerie. Pratique de la communication commerciale en français. Grenoble: Presse Universitaire de Grenoble, 1990. 160p.
72. Пицкова, Л. П. Морфология французского языка, Москва : Высшая школа, 2009. 166 с.

73. Петлюченко Н. В. Французько-український словник юридичних термінів МОН України, НУ ОЮА. – Одеса : Гельветика, 2016. 372 с.
74. Украинско-русский словарь : [у 6 т.] / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім.О.О. Потебні ; голов. ред. І. М. Кириченко ; – Київ : Вид-во АН УРСР, 1953. 1278 с.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

75. Appel à projets 2020 « Fai’R » L’engagement des jeunes en faveur de l’intégration des personnes réfugiées URL: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Accueil/et%20accompagnement/Les/appels-a-projets/Appel-a-projets-2020-Fai-R-L-engagementdesjeunes/en-faveur-de-l-integration-des-personnes-refugiees>
76. Appel à projets national 2020 Intégration des bénéficiaires de la protection internationale URL: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Asile/Les-appels-a-projets/Appel-a-projets-national-2020-Integration-des-beneficiaires-de-la-protection-internationale>
77. Pacte sur la migration et l'asile commission européenne URL: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Europe-et-International/Pacte-sur-la-migration-et-l-asile>
78. La statistique de la repartition departementale des immigres en 2016 URL: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Etudes/Etudes>
79. DGEF – Les directions et services de la direction générale des étrangers en France URL: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/La-Direction-generale/Directions-et-services>

RÉSUMÉ

Les articles sont une particularité des langues romanes, anglo-saxonnes et celle des autres langues, ce qui pose certaines difficultés non seulement aux personnes qui étudient ces langues, mais aussi aux traducteurs professionnels. Les articles en français nécessitent des adaptations dans la traduction du texte français en ukrainien, car ils sont absents en langue ukrainienne. La langue est en évolution constante et bien que de nouveaux articles n'apparaissent pas, les tendances de leur utilisation sont mises à jour.

En conséquence, l'objet de notre étude est la reproduction des valeurs des articles français dans la traduction de documents officiels.

Règles d'emploi des articles – est l'une des tâches les plus difficiles de la méthodologie d'enseignement des langues étrangères, qui est enseignée aux étudiants de langue ukrainienne. Les linguistes, les psycholinguistes et les méthodologistes notent que la capacité d'usage d'un article est le niveau de compétence du locuteur natif.

L'article est un phénomène assez ambivalent et complexe du point de vue de la traduction dans la grammaire de la langue française. Notre étude a démontré que l'article est un phénomène complexe qui est encore considéré par les linguistes. Les raisons suivantes peuvent être identifiées en raison de l'intérêt pour l'étude de ces unités grammaticales à long terme: la variabilité des fonctions de l'article, la nature syncrétique de son sens, l'ambiguïté, l'importance et les caractéristiques d'utilisation dans le texte. Les formes de l'article fournissent une caractéristique quantitative du sujet, qui est directement liée à un sens grammatical tel que le singulier et le pluriel du nom. De plus, différentes formes de l'article assument les fonctions d'expression de la catégorie de certitude et d'incertitude du nom, à l'aide d'articles définis et indéfinis.

Les articles dépendent du nom, ils reproduisent clairement le sens interne.